Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXI. Cena lista je $6.00 Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., ČETRTEK, 14. JULIJA (JULY 14), 1938 Subscription $6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 137

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

FAŠISTIČNO PRODIRANJE NA VZHODU USTAVLJENO

Lojalisti odbili naskoke na svoje pozicije v gorovju

ITALIJANI UNIČILI 580 LETAL

Hendaye, Francija, 13. jul.—Španske ljudske čete so odbile naskoke na svoje pozicije v espadanskem gorovju severno od Valencije in ustavili prodiranje gornikov proti mestom v vzhodni Španiji. Po tridnevni ofenzivi so fašisti pod poveljstvom generala Valina dospeli v bližino Sagunte, kjer se križajo ceste, ki spajajo to mesto s Castellonom in Valencijo in Teruel s Sredozemskim morjem. Sagunto je oddaljen od Valencije 15 milj.

Vladne čete, katerim poveljuje general Jose Miaja, imajo za svojim hrbtom skalnato gorovje na severni strani trikota. Fašistična poročila o umiku lojalistov na tej fronti je barcelonska vlada zanikala. Lojalisti so zasedli najvišji hrib v espadanskem gorovju in vse strategične pozicije okrog tega hriba.

Ob cesti Castellon-Valencija so fašisti pod poveljstvom generala Miguela Arande, ki so poročale po okupaciji Nulesa in Moncofara, obnovile vojne operacije. Težki topovi bombardirali lojalistično obrambno črto pri Chilchesu.

Fašistični letalci so včeraj ponovno napadli z bombami lojalistično mornariško bazo v Cartageni. Bombe so ubile 45 civilistov in 120 je bilo ranjenih. Fašisti so bombardirali tudi mesto Val de Uxo, zapadno od Nulesa, in več drugih vasi severno od Valencije.

Vest iz Madrida se glasi, da so miličniki z dinamitom pognali v zrak fašistični glavni stan v Mosquerueli. To mesto leži 35 milj severno od Teruela.

Rim, 13. jul. — Mussolinijeva vlada je včeraj poročala, da so italijanski letalci, ki se borijo na strani fašistov v španski civilni vojni, razbili 580 španskih letal, med temi dva zrakoplova. Uradni komunike pravi, da so italijanske izgube znašale 50 mož. 120 letalcev je bilo ubitih, 21 ujetih, devet pa jih pogrešajo. Med ubitimi je bilo 56 častnikov in 64 podčastnikov.

Hrvaški teroristi se vračajo domov

Zagreb. (New York Times.) — Okrog 80 hrvaških beguncev, Pavelićevih "vstašev" in avtonomistov, se je zadnje čase vrnilo domov iz tujine. To bi znalo, da je Stojadinovićeva vlada precej popustila napram hrvaškim nacionalistom, toda dr. Vladimir Maček, vodja hrvaške kmetske stranke, nadaljuje svojo taktiko pasivne resistence, kar pomeni, da je proti vsakemu začasnemu sporazumu z Belgradom. Med njegovimi somišljeniki pa je mnogo takih, ki bi radi videli kakšen sporazum z vlado v prid vsaj delni avtonomiji za Hrvate, samo da bi bilo enkrat konec dolgega konflikta z Belgradom.

Japonska odgovorila na ameriški protest

Washington, D. C., 13. jul. — Državni department je dobil odgovor od japonske vlade na noto, v kateri je protestiral proti zaplembi lastnine ameriških državljanov na Kitajskem. Cordell Hull, tajnik departmenta, je dejal, da je odgovor deloma zadovoljiv, deloma pa zahteval nadaljnja pojasnila od tokijske vlade.

Mehika zasegla ameriške rudnike

Delavske unije bodo operirale rudnike

Mexico City, 13. jul. — Mehiška vlada je naznanila, da je zasegla pet rudnikov, ki jih operirajo ameriške kompanije v Mehiki. Te rudnike bodo zdaj obratovale mehiške delavske unije.

V mehiškem senatu je bil predložen zakonski načrt, ki določa, da so v zadružnih podjetjih uposleni delavci — prosti davka. Istočasno je bilo naznanjeno, da bo vlada zasegla rudnik United States Smelting Co. v Del Montu. Ta je največji srebrni rudnik v Mehiki.

Rudniki ameriških kompanij, ki so prišli zdaj pod kontrolo delavskih unij, so v Amari in Espadi, država Jalisco; v Naicu, Chihuuhua, in Michapi, država Sonora.

Poleg ameriških rudnikov je vlada zasegla dva angleška v Hidalgu, francoski rudnik v Zacatecasu pa je prišel pod kontrolo delavskih unij.

Zaslišanje proti Weir Co. prekinjeno

Organizacija trgovcev zapretila s protestnim pohodom

Steubenville, O., 13. jul. — Edward G. Smith, ki vodi zaslišanje proti Weir Steel Co. kot predstavnik federalnega delavskega odbora, je ustavil proceduro po navodili iz Washingtona, ko je organizacija trgovcev v Weirtonu, W. Va., kjer ima kompanija svoje jeklarne, zapretila z invazijo Steubenvilla. Izjavila je, da bo mobilizirala 10,000 ljudi za pohod v Steubenville v znak protesta, ker je Smith prepovedal C. A. Armstrongu, odvetniku kompanije, nastop pri zaslišanju. Odvetnik je bil kaznovan, ker je neprestano izzival Smitha.

Zaslišanje proti kompaniji, katero je jeklarska unija, včlanjena v Odboru za industrijsko organizacijo, obtožila kršenja Wagnerjevega zakona, se je pričelo pred enajstimi meseci. Prekinjeno je bilo, ko je tudi federalni sodnik Mell G. Underwood informiral Washington, da se boji izgredov, ako bo organizacija trgovcev uresničila svojo pretnjo in invadirala Steubenville.

Smith je potem naznanil, da se bo zaslišanje proti Weir Steel Co. obnovilo prihodnji torek v Pittsburghu, Pa.

Schuschnigg odgovoren za eksekucijo nacijev

Dunaj, 13. jul. — Josef Stertin, reprezentant minjstra nacijske propagande, je izjavil pred poročevalci zunanjih listov, da je Kurt Schuschnigg, bivši avstrijski kancelar, še vedno pod policijskim nadzorstvom na Dunaju. Policija ga drži v hotelu Metropole, ker je v preiskavi ugotovila, da je on soodgovoren za eksekucijo 13 nacijev. Ti so bili obešeni, ko je bil Schuschnigg na krmilu avstrijske vlade.

Roosevelt posreduje v sporu med Bolivijo in Paragvajem

Washington, D. C., 13. jul. — Predsednik Roosevelt je sprejel vlogo posredovalca v sporu med Bolivijo in Paragvajem, ki ga je izzvalo vprašanje kontrole nad pokrajino Chaco. Pri pogajanjih ga bo reprezentiral Spruille Braden, ameriški poslanik v Columbiji.

JAPONSKI LETALSKI NAPADI NA KITAJSKA MESTA

Bombe ubile in ranile 450 prebivalcev

KITAJCI UTRJUJEJO OBRAMBNO ČRTO

Šanghaj, 13. jul. — V japonskih letalskih napadih na Kanton, Wučang, Kiukiang in druga kitajska mesta je bilo čez 450 civilnih prebivalcev ubitih in ranjenih. Bombardiranje iz zraka se je pričelo v velikem obsegu po japonskem svarilu tujcem, naj se umaknejo iz kitajskih mest.

Osemnajst japonskih bojnih letal je vrglo čez sto bomb na Wučang. Nekatere so padle v bližini ameriških misijonskih postaj, toda noben Američan ni bil ranjen. Ena bomba je treščila na ameriško bolnišnico in jo delno razdejala. Japonske bombe so samo v Wučungu ubile in ranile čez 200 ljudi. Wučung je glavno mesto province Hupeh in leži ob reki Jangtse in na nasprotni strani Hankova, začasnega glavnega kitajskega mesta.

Kanton, glavno mesto južne Kitajske, je bilo včeraj dvakrat napadeno iz zraka. Tarča japonskih bomb je bila glavna postaja Kanton - Hankov železnice. Bombe so porušile železniški most ter ubile in ranile 252 oseb.

Japonski letalci so obstreljevali tudi Kiukiang, mesto ob reki Jangtse, kjer Kitajci utrjujejo svojo obrambno črto, da ustavijo japonsko prodiranje po tej reki proti Hankovu. Japonske čete, ki so skušale prekoračiti prekop, ki spaja reko z jezerom Pojang, so bile vržene nazaj. Večina civilnih prebivalcev se je že umaknila iz Kiukianga.

Hankov, 13. jul. — Nelson T. Johnson, ameriški poslanik v Hankovu, je včeraj ponovno izjavil, da ne more nihče prisiliti Američane, ki živijo na Kitajskem, na umik s teritorijev, katere so Japonci razglasili za vojne cone.

Kapitalista obdolžena davčnih sleparij

Izmenjava vrednostnih papirjev goljufija

Washington, D. C., 13. jul. — Federalni davčni odbor je obdolžil industrijskega magnata P. S. Du Ponta in Johna J. Raskoba, da sta osleparila vlado za $1,500,000 l. 1929 pri dohodninskem davku, ko sta izmenjala papirje v vrednosti $9,000,000.

Du Pont je načelnik odbora direktorjev E. I. Du Pont de Nemours & Co., municijske firme, Raskob pa je newyorški kapitalist. Du Pont je prispeval veliko vsoto republikanski stranki v volilni kampanji l. 1936, Raskob pa je bil načelnik osrednjega odbora demokratske stranke. L. 1928 je bil vodja demokratske volilne kampanje, ko je bil Alfred E. Smith predsedniški kandidat demokratske stranke.

Odvetniki Raskoba in Du Ponta so argumentirali, da sta izmenjala vrednostne papirje, da preprečita paniko na newyorški borzi, federalni davčni odbor pa pravi, da je bila kupčija izvedena z namenom, da se izogneta plačitvi dohodninskega davka. Raskob je na ta način osleparil vlado za milijon dolarjev, Du Pont pa za pol milijona.

Načrt glede zaščite beguncev

Ustanovitev permanentne organizacije

Evian-Les-Bains, Francija, 13. jul. — Myron C. Taylor, načelnik ameriške delegacije na mednarodni konferenci, ki je bila sklicana, da razpravlja o zaščiti beguncev in političnih izgnancev iz Nemčije in drugih držav, je včeraj predlagal ustanovitev permanentne organizacije, ki naj bi nudila pomoč žrtvam persekucij. Glavni stan organizacije naj bi bil v Londonu.

Taylorjev predlog je bil uključen v resolucijo, ki bo predložena konferenci v sprejetje. Dvaintrideset evropskih in ameriških držav je reprezentiranih na tej konferenci, ki je bila sklicana na apel predsednika Roosevelta. Informirani krogi pravijo, da resolucija ne omejuje aktivnosti organizacije, katere sedež bo v Londonu, če bo predlog sprejet. Organizacija ne bo pomagala samo beguncem iz Nemčije, temveč tudi vsem narodnostnim manjšinam, katerih voditelji so persekutirani zaradi svojih radikalnih ali pa političnih nazorov.

Domače vesti

Obiski

Chicago. — Dragomir Stojadinović iz Belgrada, Jugoslavija, brat ministrskega predsednika, in Dragutin Cvetković iz New Yorka sta v torek obiskala gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete. Ogledala sta si vse urade in tiskarno in se pohvalno izrazila o jednotinem podjetju.

Boksar Adamič v "trublu"

Chicago. — Jimmy Adamič, slovenski rokoborec, ima te dni opraviti s konfliktom pred sodiščem. Illinoiska državna atletska komisija mu je odvzela pravico rokoborstva v Illinoisu za eno leto, dočim njegov manažer James W. Brady mora tu prenehati s svojim boksarskim businessom za pet let. Oba sta obtožena, da sta 8. junija t. l. uprizorila sleparsko rokoborbo z Jackom Trammellom v Mills stadiumu. Adamič in njegov manažer zdaj tožita atletsko komisijo za razveljavljenje odloka in za izročitev vsote $1523.20, ki znaša prebitek omenjene borbe. V obtožnici dokazujeta, da je bila rokoborba dne 8. junija pristna, ne "fake bout."

Minnesotske novice

Ely, Minn. — Po več mesecev trajajoči hudi bolezni je te dni umrla mladenka Angela Černivec, rojena tu. Tu zapušča očeta Johna Černivca, brata in sestro, v Chicagu pa sestro Mary in strica Jos. Černivca. — V bolniški postelji se že več tednov nahaja Jos. Mavetz, predsednik društva Prvi majnik št. 268 SNPJ. Vsi mu želimo skorajšnjega okrevanja.

Nesreča v Penni

Johnstown, Pa. — Pred nekaj dnevi je Alojz Bizjak padel z verande tako nesrečno, da si je močno poškodoval hrbtenico. Bil je na obisku pri svoji hčeri.

Dva se ponesrečila v gozdu

New York. — Rojak Frank Obreza se je vsekal v roko pri delu v gozdu v Vermontu, kjer je podiral drevesa. Odpeljali so ga v bolnišnico v Beningtonu, Vt. — Rojak Anton Primšar, doma od Cerknice, se je tudi težko pobil pri sekanju dreves v gozdu in zdaj se nahaja v mestni bolnišnici v West Stewatu, N. H.

Poroka v La Sallu

La Salle, Ill. — Dne 9. julija se je tu poročila Slovenka Jennie P. Princ s Henryjem C. Bernardom. Obilo sreče! — V bolniški postelji se nahajata Mary Molgar in Frances Kralj, članici društva št. 2 SNPJ.

PROTEST PROTI POLICIJSKEMU TERORIZMU

Veliko število stavkarjev aretiranih

ORGANIZATOR OBSOJEN V ZAPOR

New Orleans, La. — (FP) — Policijski terorizem proti šoferjem in voznikom tovornih avtov, članov unij CIO, ki so zavojevani v stavki, se nadaljuje. Odvetniki unij so naznanili, da bodo vprašali za injunkcijo pri federalnem sodišču, če bo policija ponovno navalila na glavni stan unij. Policija je nedavno dvakrat udrla tudi v urad mornarske unije, ki podpira stavkarje. Čez sto delavcev je bilo že aretiranih v policijskih navalih. Policija je pridržala 49 stavkarjev v ječi, ostali pa so bili izpuščeni pod poroštvom.

Fred Myers, organizator mornarske unije, je bil tudi aretiran. Na sodišču je bil spoznan za krivega potepuštva in obsojen na 40 dni zapora in plačitev $50. Njegov zagovornik je naznanil, da bo zahteval novo obravnavo.

Čeprav je policija zaplenila tiskovine v navalih na unijske urade, so voditelji stavkarjev izjavili, da bodo še nadalje razpečevali tiskovine in vodili druge stavkovne aktivnosti. Doslej so stavkarji razpečali 15,000 letakov, v katerih je rečeno, da so za policijsko strahovlado odgovorne osebe, ki imajo visoke politične pozicije v mestu in državi in so delničarji kompanij, ki hočejo uničiti unijsko gibanje v New Orleansu.

Voditelji stavke so opozorili policijo, da je odredba, ki prepoveduje razpečevanje letakov, protiustavna. Opozorili so jo na nedavni odlok federalnega vrhovnega sodišča, da je razpečevanje letakov legalno.

Policijski načelniki H. Reyer je ignoriral svarilo. "Policija ne bo odnehala v navalih na unijske urade, katere bom vodil sam, če bo treba," je rekel Reyer. "Odredil sem tudi, da policaji in detektivi takoj streljajo na vsakega, ki bi skušal ovirati voznike, ki se hočejo vrniti na delo."

Trije unionisti so bili obstreljeni, ko je policija navalila na unijski urad. Policaji so pretepli stavkarje v napadih v različnih krajih mesta.

Razglas obsednega stanja v Palestini

Jeruzalem, 13. jul. — Angleške avtoritete so sinoči zapretile z oklicem obsednega stanja v Haifu in okolici, kjer je bilo prejšnji dan v bitki med policijo in teroristi več oseb ubitih in ranjenih. Policiji in angleškim četam pomagajo pri zatiranju izgredov med židi in Arabci mornarji, ki so dospeli v Haifo na bojni ladji Repulse. Včeraj sta se pripetili dve bombni eksploziji v bližini glavnega poštnega urada in v trgovskem distriktu. Dva žida sta bila ranjena v eksploziji.

Rooseveltov pristaš zmagal v Oklahomi

Oklahoma City, Okla., 13. jul. — Senator Elmer Thomas, podpornik Rooseveltove administracije, je prodrl pri primarnih volitvah kot ponovni kandidat za senatorja na listi demokratske stranke. Nepopolno poročilo o volilnem izidu se glasi, da je Thomas dobil 129,349 glasov. Njegova protikandidata sta bila Gomer Smith in W. E. Marland. Prvi je dobil 95,745 glasov, drugi pa 58,502.

Hughes odletel proti New Yorku

Posekal je že Postov rekord za tri dni

NEW YORK, 14. jul.—Letalec Hughes se vrne v New York danes popoldne. Iz Jakutska v Alasko je prišel v 12 urah in takoj nato je poletel čez Kanado proti domu.

Jakutsk, Sibirija, 13. jul. — Howard Hughes, ameriški letalec, je s svojo posadko štirih mož ob sedmi uri danes zjutraj (čikaški čas) odletel iz Jakutska proti Fairbanksu, Alaska. Letalci so se zamudili v Jakutsku samo dve uri in 53 minut potem, ko so preleteli razdaljo 2177 milj od Omska, zapadna Sibirija, do tega mesta.

Jakutsk je bila zadnja Hughesova postaja na ozemlju sovjetske Rusije. Pot od tu v Alasko drži čez severnozapadni del Sibirije in Beringško morje. Razdalja med Jakutskom in Fairbanksom je 2456 milj.

Polet ameriških letalcev iz New Yorka do Jakutska s pristanki vred je trajal 60 ur in 41 minut. Izvršili so že dve tretjini poleta okoli sveta in prekosili rekord, ki ga je dosegel pokojni ameriški letalec Wiley Post. Post je izvršil polet okoli sveta l. 1933 v sedmih dnevih, 18 urah in 49 minutah.

Pogajanja o končanju stavke se razbila

Avtoritete dovolile $10,000 za razbijanje stavke

No. Chicago, Ill., 13. jul. — Avtoritete okraja Lake so včeraj dovolile $10,000 za "zatiranje nemirov" v zvezi s stavko livarjev pri Chicago Hardware Foundry Co., ko so se pogajanja glede končanja konflikta razbila. Okrajni odbor je včeraj izročil šerifu Lawrencu A. Doolittlu $5000, da najame več deputijev v svrho izvajanja injunkcije, ki jo je izdal sodnik Ralph J. Dady v prilog kompaniji. Ta prepoveduje oviranje delavcev, ki se hočejo vrniti na delo, po piketih.

Doolittle je dejal, da je že mobiliziral sto deputijev. Kakor hitro so bili voditelji stavke informirani o mobilizaciji, so ojačili stavkovno stražo ob vhodih v tovarno.

Pogajanja med unijo in kompanijo so se razbila, ko je slednja vztrajala pri zahtevi, da morajo stavkarji pristati na mezdno redukcijo 10 odstotkov, kar pa je unija odklonila.

Veleporota, ki preiskuje stavkovne nemire, je prekinila svoje zasedanje do pondeljka. Tu krožijo govorice, da bo veleporota obtožila stavkarje izzivanja nemirov in zarote. Stavkarji so člani krajevne unije Amalgamated Assn. of Steel, Iron & Tin Workers.

Uradniki nacijev obsojeni

Zapor in denarna kazen

Riverhead, N. Y., 13. jul. — Šest uradnikov German-American Settlement lige, nacijske organizacije, je bilo spoznanih za krive kršenja državnega zakona civilnih pravic. Porotniki so se posvetovali samo dve minuti in potem podali svoj izrek.

Obravnavo je vodil sodnik L. B. Hill, ki je tudi izrekel obsodbo. Hill je izjavil, da bo zapisnik o poteku obravnave izročil federalnim avtoritetam. Ernest Mueller, predsednik lige, je bil obsojen na leto zapora in plačitev $1000, drugi obtoženci pa na plačitev $500 vsak in eno leto zapora. Nacijska organizacija je bila tudi obsojena v plačitev denarne kazni $10,000.

TRILETNICA USTANOVITVE DELAVSKEGA ODBORA

Odbor podal pregled svojega dela

GLAVNI NAMENI DOSEŽENI

Washington, D. C. — (FP) — Ob triletnici ustanovitve je federalni delavski odbor objavil dejstva in številke, da dokaže, da je dosegel glavne namene, katere je omenil predsednik Roosevelt, ko je podpisal Wagnerjev zakon pred tremi leti.

"Z garancijo, da imajo delavci pravico kolektivnega pogajanja in organiziranja, je bila utrta pot sklepanju pogodb med delavci in delodajalci na zdravi podlagi," pravi delavski odbor v svoji izjavi. "Določba, ki govori o proceduri, da se odloči, kdo je upravičen zastopati delavce pri kolektivnih pogajanjih, je odstranila enega izmed glavnih vzrokov škodljive in potratne ekonomske borbe. Z odstranitvijo tendenc, ki ogražajo neodvisno delavsko akcijo, je bila dana delavcem prosta izbira svojih reprezentantov."

Delavski odbor pravi, da je bilo z njegovim posredovanjem podpisanih 4596 pogodb med unijami in delodajalci, ki krijejo čez 1,700,000 delavcev. Te ne uključujejo rudarjev in železničarjev, ki so imeli že prej močne organizacije.

Odbor je nadziral 1280 volitev, pri katerih so delavci glasovali o reprezentaciji pri kolektivnih pogajanjih. V večini spornih slučajev so se delavci poslužili volilne mašinerije namesto stavke.

Analiza odbora kaže, da se je polovica spornih slučajev, ki je prišla pred odbor, tikala kršenja provizije Wagnerjevega zakona, ki prepoveduje zapostavljanje delavcev, ki so aktivni v unijskem gibanju. Rekord kaže, da so morali delodajalci ponovno uposliti 9882 delavcev, katere so vrgli na cesto zaradi unijskih aktivnosti.

Poročilu delavskega odbora posvečajo posebno pozornost, ker so na delu močne sile, da v prihodnjem zasedanju kongresa izsilijo amendiranje Wagnerjevega zakona v prilog industrijskim korporacijam.

Francija bo odločno nastopila proti Nemčiji

Pariz, 13. jul.—Premier Edouard Daladier je sinoči izjavil, da bo Francija odločno nastopila proti Nemčiji, če ne bo odnehala v svoji gonji proti Češkoslovaški. Premier je tudi omenil, da je skupna akcija Francije in Anglije odvrnila Hitlerjevo invazijo Češkoslovaške pred nekaj tedni, ki bi lahko izzvala evropsko vojno.

Policija prijela ugrabitelja dečka

Tacoma, Wash., 13. jul. — Frank Olson, 32 let stari farmar, je bil aretiran kot ugrabitelj in morilec desetletnega dečka Charlesa Mattsona. Deček je bil ugrabljen 27. decembra l. 1936 iz svojega doma v Tacomi, petnajst dni pozneje pa je bil najden mrtev v gozdu v bližini Everetta, Wash. Policija pravi, da je Olson že priznal, da je ugrabil in umoril dečka.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (razen Chicaga) in Kanado $6.00 na leto. $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.00 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.
Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.00 per year, foreign countries $9.00 per year.
Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih tiskov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (članki, povesti, drame, pesmi itd.) se vračajo pošiljatelju le v slučaju, da je priložil poštnino.
Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.
Naslov za vse, kar ima stik s listom
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Dve krvavi obletnici

Zadnji teden je preteklo leto dni, odkar japonski militaristični razbojniki razbijajo kitajska mesta in ubijajo kitajsko ljudsko maso na debelo, ta teden pa potečeta dve leti, odkar je naduti španski general Francisco Franko dobil migljaj iz Rima, da lahko začne vojaški puč proti nedavno in demokratično izvoljeni vladi španske republike.

Japonski militaristi so računali, da bodo s sipanjem bomb iz zraka dobili v svoje pesti vse glavne, centralne postojanke na Kitajskem v tridesetih dneh in potem diktirali "prijateljski" mir kitajskemu ljudstvu — dočim je naduti Franko računal, da strmoglavi demokratično izvoljeno vlado španske republike v šestih tednih. Kako so se urezali japonski militaristi in španski fašisti, je na dlani vsega sveta.

Mikadovi militaristi so v enem letu okupirali nekaj večjih kitajskih mest v bližini morja s težkimi žrtvami in v drugem letu se morda zarijejo nadaljnjih sto milj v globočino Kitajske, ampak okupacija ne pomeni, da je kitajsko ljudstvo — premagano. Kitajsko ljudstvo ne bo nikdar premagano in prav lahko se zgodi, da japonski militarizem najde na Kitajskem svoj že davno zasluženi grob.

Frankovi fašisti so v dveh letih s pomočjo 200,000 Italijanov, Nemcev in Maročanov, s pomočjo kolosalnega italijansko-nemškega mehaničnega vojnega aparata — in le s pomočjo tega aparata! — razbili z bombami iz zraka do malega vsa mesta in vasi v vzhodnem delu Španije ter prelili morje krvi civilnega prebivalstva, ampak tega španskega prebivalstva, ki je zvesto svoji, na demokratičen način izvoljeni vladi, še danes niso — premagali.

Špansko ljudstvo, delavec in kmet, ki že dve leti tako odločno brani svojo, na demokratičen način izvoljeno vlado — *ne bo nikdar premagano* brez ozira na to, koliko časa je potlačeno, poteptano, zatirano in ponižano. Frankovi fašisti, ki imajo na razpolago armade in najmodernejši klavni stroj iz Italije in Nemčije ter vse blagoslove katoliške cerkve, lahko okupirajo vso Španijo, ampak demokratične ideje španskega ljudstva ne bodo nikdar premagali! Že dve leti se španski fašisti bahajo s svojimi "zmagami", toda prav te njihove "zmage" bodo enkrat njihov največji poraz.

Finančni "misterij"

Ob koncu fiskalnega leta pred dvema tednoma so bili veliki ameriški dnevniki polni številk. Statistika o bilancah privatnih korporacij, statistika glede dolgov in deficitov federalne vlade — statistika za statistiko je kar deževala čitatelju v oči.

Iz ogromne mase teh številk se je moglo izluščiti nekaj jako interesantnih dejstev.

Statistika glede stanja čikaških bank je zanimiva — in porast "brezposelnega denarja" v teh bankah sporedno s porastjo števila brezposelnih delavcev je zelo zanimiva. Kakor je znano, je število brezposelnih delavcev v Chicagu kakor v ostalih industrijskih središčih Združenih držav stalno rastlo v prvih šestih mesecih tega leta. V istem času so rastle vloge v čikaških bankah. Narastle so za 300 milijonov dolarjev! Ob zaključku fiskalnega leta dne 30. junija t. l. so čikaške banke imele v skupni vsoti tri milijarde in 205 milijonov dolarjev v vlogah — najvišjo vsoto v zgodovini teh bank! Istega dne — kot so poročali listi — je bilo skupno število brezposelnih delavcev v Združenih državah najvišje od leta 1932!

Kako gre to dvoje logično skupaj, bo razumel le oni, kateremu je znan pregovor: Čim bogatejši smo (na enem koncu), tem revnejši smo (na drugem koncu) . . .

Še eden "misterij" smo opazili. Federalna vlada se je od 1. marca 1933 do 30. junija 1938 zadolžila za šestnajst in pol milijarde dolarjev. To vsoto si je vlada v glavnem izposodila v bankah in jo potrošila za relif vseh vrst. V tem času so banke obogatile na vlogah za deset milijard dolarjev in na federalnih dolžnicah za sedem milijard.

Kaj to pomeni? Ali ne pomeni, da so banke — dobile ves svoj denar nazaj, ampak vlada jim še vedno dolguje 17 milijard. In mister Roosevelt je še vedno v očeh večine bankirjev — "diktator"!

Glasovi iz naselbin

O obisku Willarda

Chicago. — Prejšnjo soboto se nas je podalo več Čikažanov, članov SNPJ, v Willard, Wis., med slovenske farmarje. Šli smo na proslavo 25-letnice tamkajšnjega društva 198 SNPJ, ki se je vršila 3. julija, in deloma, da si ogledamo to slovito slovensko farmarsko kolonijo.

S Charlijem Pogorelcem in njegovo soprogo jo odrinemo kmalu po sedmi uri zjutraj, Fred Vider s soprogo, sinom in Sylvijo Homčevo ter Bernikovo Toneko pa par ur pozneje. Kakšnih 50 milj od Chicaga je naša "avantgarda" naletela na silen naliv, da skoraj ni bilo mogoče naprej. Videl si komaj 50 korakov daleč, tako da je bila ob devetih zjutraj potrebna avtna luč. Charles se je mučil z avtom, midva z Ančko pa sva mu pomagala z najino dobro voljo. Ker je že prejšnji dan silno deževalo in je bila severozapadna okolica Chicaga pod vodo — iz nekaterih krajev so morali prebivalci pred njo bežati — so bila lepo obetajoča polja kmalu pod vodo in sem pa tam tudi cesta, po kateri smo se počasi pomikali naprej. Po približno poldrugi uri take vožnje smo končno prišli iz deževne plasti. Dan je bil potem lep in vožnja prijazna.

Na Willard smo dospeli pozno popoldne in se nastanili za par dni pri Krulčevih — Mike je tajnik društva, dobrostoječ farmar in star delavski agitator.

To je bil moj prvi obisk willardske naselbine, o kateri sem prej že dosti slišal. Oddaljena je okrog 325 milj od Chicaga. Ko smo blizu Fairchilda zavili z glavne ceste št. 12 na gramozno cesto proti Willardu in se milje vozili po samoti valovitega mladega gozda, sem bil bolj in bolj prepričan, da bomo prišli v puste farmarske kraje z jalovimi kmetijami. Toda ko smo prišli iz gozdne samote, ki se vleče blizu 15 milj, sem bil prijetno iznenaden. Pred nami so se pričele odpirati lepe, bogate farme, katere so izklesale iz gozdne pušćave večinoma pridne in izredno vztrajne slovenske roke — večinoma roke bivših rudarjev iz Kansasa in Minnesote. Teh pionirjev in njih prijazne naselbine ne bom tukaj opisaval, ker mislim to storiti v Družinskem koledarju; rečem le, da se mi je ta farmarska naselbina izredno dopadla in se vztrajnosti ter ogromnemu delu tamkajšnjih pionirjev kar nisem mogel načuditi. Iz surovega gozda napraviti krasne farme v razmeroma kratkem času, in to z golimi rokami in majhnimi sredstvi — neki rojak mi je povedal, da je pričel samo s tremi dolarji! — ni majhno delo. Stric Sam bi moral vse take pionirje — resnične graditelje dežele — nagraditi.

Z Majkom Krultzem smo se v nedeljo dopoldne podali v več milj oddaljeni Slovenski narodni dom v malo willardsko naselbino. Tam že dobimo več članov društva, ki so za ta dan pozabili na svoje farme in pridno pripravljali dvorano za večerno proslavo. Seveda so "gostilno" v spodanji dvorani hitro odprli in z Willardčani smo bili kmalu stari znanci. Ker smo se bili prej dogovorili, da bomo šli tega in tega pogledati — Charles je šel tja namreč največ z namenom, da poskrbi za razširjenje Proletarca na Willardu — toda se nama z Majkom ni nikamor mudilo od prijetne družbe — je najin kolega že pričel postajati nestrpen.

"Ali ne gremo nikamor" je vprašal Charlie. "Seveda gremo, domov na kosilo. Mar ne vidiš, da je že poldne," je bil Majkov odgovor. Charleja je potolažil, ko je rekel, da bosta imela ves teden čas za agitacijo, ako je on pripravljen. Seveda je bil. Končno smo se vseeno ustavili pri rojaku Zupančiču in pobrali tri aleandre za okrasitev dvorane. Doma pri Krulčevih smo našli Vidrove, ki so se bili prifurali malo pred poldnem.

Popoldne pa zopet nazaj v dvorano, ker je Majk ugotovil, da smo žejni. Po par urah smo se končno odpravili na obisk Pakiževih. Okrog petih, ko je prihajal čas molžnje, smo se zopet odpravili proti domu, toda smo jo zopet zavili k Narodnemu domu, ker je Majk ponovno ugotovil, da smo žejni. Vzrok pa menda je bil bolj v tem, ker se je Majk hotel izogniti molžnji svojih 25 krav. "Bodo že drugi opravili," je dejal. In res so. Ko smo se malo pred sedmo vrnili domov, so krave že zopet odhajale iz hleva v gozd na pašnik. Majk je potem le nekoliko "po bossiral" in njegovo delo na farmi za tisti dan je bilo končano. Lahko, ker ima pridno družino!

Zvečer okrog osmih smo jo zopet ubrali proti Domu. Pričetek proslave je bil napovedan ob osmi uri, toda so naredili bolj po čikaško. Pričela se je uro pozneje. To mi je bilo bolj umljivo, ko na primer v Chicagu, kjer ni ob šestih zvečer treba krav molzti — v mestu se bolj razumemo na molzenje farmarjev! — in jih potem goniti na pašo, nakar se šele človek napravi prazničnо in se odpelje na priredbo.

Večerni program je bil kratek. Trajal je malo več ko uro. Vodil ga je predsednik društva br. Shultz, ki je farmar in pol, kakor tudi večinoma vsi drugi rojaki. Na odru so bili štirje ustanovitelji društva oziroma pet, katerim je predsednik pripel jednotine znake kot priznanje za njih pionirstvo pri SNPJ. Po govoru gl. tajnika Freda Vidra so nastopili domači talenti s petjem. Drug za drugim so prihajali na oder, odhajali po drugi strani za kulisa ter se zopet vračali z drugo domačo pesmico. Najprvo so jo oni zažingali, potem smo jih pa še mi v dvorani pomagali. Ko jim je končno zmanjkalo pesmic, je predsednik naznanil, da je programa konec, mi pa naj se zabavamo še naprej v proslavo društvene 25-letnice.

In tako smo tudi storili. Pevci smo se preselili v spodnjo dvorano, kjer se je koncert nadaljeval do treh zjutraj ob hreščanju P a k i ž e v e harmonike, mladina pa je rajala v gornji dvorani, ki je bila nabita plesalcev kot čebele v panju. Višek našega koncerta spodaj je prišel, ko so večinoma že vsi odšli domov razen skupine navdušnih pevcev — po drugi uri zjutraj. Zame in za Charlija je bil to špas, ker sva zjutraj lahko poležala, toda Willardčanje so morali vstati že ob petih zjutraj, da pomolzejo krave in odpeljejo mleko v mlekarno.

Na Četrtega smo se po deseti uri zjutraj z Vidrovima poslovili od Krulčevih. Pobrali smo dekleta pri sosedu in Leona Vidra pustili v Charlijevem varstvu, ker sem ga v avtu jaz izpodrinil. Zvečer ob poldesetih smo prišli domov, kjer so nas pozdravile pokalice, drugi dan zjutraj pa na delo. Tako smo letošnje praznike ameriške neodvisnosti veselo in srečno pretolkli med slovenskimi farmarji na Willardu.

Anton Garden.

To in ono iz Collinwooda

Cleveland, O. — Prišel je zopet čas, ko se nam zbudi želja, da bi se vsedli pod košato jablano ali na verando s kako zanimivo knjigo. Da se vam ta želja izpolni, postanite član slovenske čitalnice v Slov. del. domu na Waterloo Rd. Pred kratkim smo dobili lepo izbirko knjig, katere so vam na razpolago proti mali članarini 10c na mesec. Čitalnica je odprta vsako sredo zvečer. Ta dan je seveda namenjen samo za izposovanje knjig. Časopisi so pa vsakemu na razpolago vsak dan.

Članstvo pevskega zbora Jadran pa v resnici izborno napreduje. V članstvu kakor v petju. Pripravljajo se na jesenski koncert, ki bo nekaj izrednega! Idimo jim na roke pri prodaji vstopnic in nabiranju oglasov. Nismo bili tako srečni, da bi nas bogovi obdarili z lepim glasom za petje, a dobro voljo imamo pa vsi. Zatorej pomagajmo jim kolikor je v naši moči.

Progresivne Slovenke, krožek št. 1, obdržujejo svoje redne seje vsaki prvi torek v mesecu. Seje so zelo dobro obiskane. Tudi one se pripravljajo na svojo zabavo, katero bodo priredile skupna z dr. Svoboda št. 748 SNPJ po seji. Čas bo objavljen pozneje. Vabimo vse zavedne Slovenke, da se nam pridružijo.

Od časa do časa prinese Enakopravnost dopise G. Noča, kateri so zelo zanimiji in poučljivi. Želim, da bi se tudi drugi, kateri so zmožni pisanja, oglasili in nam opisali in razlagali tehnokracijo. Po mojem mnenju je tehnokracija edina rešitev iz našega sedanjega sistema. Gospodu Levarju bi pa priporočila, da bi posetil sestanek tehnokratov, da bi tudi on zvedel, kam jadramo. Škodovalb mu ne bo, koristilo pa mnogo.

A. Primc, 748.

O slavnosti v Sharonu

Canonsburg, Pa. — Sredi meseca junija mi je John Podboj mlajši, prvi distriktni podpredsednik SNPJ, sporočil, da je prejel vabilo od uradnikov društva 262 SNPJ iz Sharona, Pa., v katerem ga vabijo na slavnostno upeljavanje novo organiziranega angleško poslujočega društva v tamkajšnji naselbini. Povedal mi je, da bo šel na to prireditev z avtom ter izrazil željo, naj grem tudi jaz z njim. Z veseljem sem sprejel ponudbo, ker o tej naselbini veliko čitam v Prosveti. Tako smo dne 2. julija ob dveh popoldne zasedli avto moja malenkost, John Terčelj, glavni porotnik SNPJ, sobrata Andrej Posega in Rudolf Krulc ter John Podboj ml.

Ko smo šli skozi naselbino Burgettstown, smo ustavili ter pričeli študirati, po kateri cesti naj vozimo, da ne bomo preveč tratili časa. Odločili smo se za cesto 18, ki nas vodi prav blizu Farrella. Vožnja je prav prijetna med lepimi farmami, kjer zori pšenica ter se pospravlja seno. V Monacu prevozimo reko Ohio ter smo po kratki vožnji v velikem industrijskem mestu Beaver Falls. Vozimo se po trgovskem delu mesta, v katerem so ulice zelo razširjene, kar je nekaj izrednega za našo zapadno Penno. Tu se vidi vzorno gospodarstvo mestnih očetov. Avto drči skozi dva manjša mesta, New Brighton ter Bessemer, in privozimo kmalu v predmestje New Castle, Pa. Tu se vidi veliko starih tovarn z razbitimi okni — znamenje, da ne bodo več obratovale.

V Sharon smo dospeli nekako o polšesti uri zvečer ter smo imeli malo neprilik, ker nismo mogli takoj najditi Slovenskega doma. Ustavili smo se pred velikim poslopjem, na katerem smo čitali napis: "Slovenski narodni dom". Ko vstopimo, so nam povedali, da je to "Slovak Hall." Dali so nam pa informacije, kje da bomo našli Slovenski dom. Po par blokih smo se ustavili na prijaznem hribčku pred Slovenskim domom ter se tam takoj spoznali z gostoljubnimi sobrati in sestrami, Vincentom Cainkarjem, glavnim predsednikom SNPJ, ter "očetom Prosvete" Antonom Zidanškom. Ko se v spodnjih prostorih malo okrepčamo od dolge vožnje, so nas klicali v vrhnjo dvorano, kjer je br. Cainkar zaprisegel novo organizirano angleško poslujoče društvo. Vršilo se je v stranski majhni dvorani, ki je bila do zadnjega kotička napolnjena. Stiskal sem se pri vratih ter stezal glavo, da sem videl ganljivi prizor.

Po ustoličenju je br. Cainkar spregovoril mladini, naj bo lojalni SNPJ ter naj agitirajo za nove člane. Apeliral je tudi na starejše člane, naj gredo tej mladini lepo na roko, kajti če hočemo, da se bo naša mladina zainteresirala v naše ustanove, jo moramo pri tem podpirati gmotno in moralno. V naselbinah, kjer še ni mladinskih društev, je dolžnost starejših članov, da ga pomagajo ustanoviti. Ne pozabimo, da je bodočnost Slovenske narodne podporne jednote odvisna od naše mladine, in sicer tembolj, ker je dotok novih priseljencev iz domovine ponehal. In če hočemo, da bo naša jednota napredovala in rastla, moramo spraviti mladino v njene vrste.

Točno ob 8. uri zvečer se je pričel slavnostni banket ali večerja v počast novo ustanovljenemu mladinskemu društvu. Velika vrhnja dvorana je bila vsa ozaljšana ter prirejena okusna večerja za vse udeležence, katerih ni bilo malo. Računa se, da se je te večerje udeležilo nad tristo oseb. Stoloravnatelj je bil mladi in energični Henri Rupert, ki je prav častno izvršil podrejeno mu nalogo. Sledili so kratki govori Vincenta Cainkarja, Trčelja, Podboja, predsednika društva 262 Josepha Garma, tajnika Franka Stambala, blagajnika Antona Valentinčiča, Franka Kramarja, tajnika Slovenskega doma, "očeta Prosvete" Antona Zidanška ter še več drugih iz mlajše generacije. Končno so bili predstavljeni tudi vsi člani novega društva. Iz srca želim, da bo ta mladina v Farrell-Sharonu dober steber S. N. P. J. ter da se bo udejstvovala tudi na kulturnem in izobraževalnem polju. S tem jim bo jamčen uspeh v bodočnosti. Ostane naj duh dela starejših članov še naprej ter naj ga nadaljuje naša mlada kri.

Ob pozni jutranji uri smo se poslovili od prijaznih sobratov in sester ter zasedli avto, ki nas je pripeljal domov ob šesti uri zjutraj 3. julija. Moje misli se še vedno sučejo okoli prijaznih in gostoljubnih rojakov v Sharonu. Upam, da se še vidimo.

John Koklich, 138.

Ultimat vsem Jurcetom in Vidmarjem!

Pueblo, Colo. — Br. Jurca iz Detroita je napisal v 124. številki Prosvete kar dve koloni in pol pod naslovom "Demagogi zopet na delu." Nič ne bi zameril br. Jurci, če bi bil kakšen pobalin, ampak človeku, ki ima že sedem križev na svojem pukli, kot jih imam jaz, je težko čitati nesramne besede, ki jih je nametal br. Jurca: "demagogi, jezuiti" itd. To se vidi, da eni socijalisti ste pravi majstri v zmirjanju. Br. Jurca, ako je list Naprej ponatisnil tvoj dopis iz Prosvete, ti bi mu moral biti hvaležen.

Kar pa je druzega napisano v tistih dveh kolonih in pol, ni nič druzega kakor laš, obrekovanje ali zavijanje. Ali ne ve br. Jurca, Vidmar in kompanija in vsi Jurceti in Vidmari, ki pisarite laži po Prosveti in delate nemir med članstvom, da so oni tri, katere vi napadate, člani SNPJ? Ali ne poznate vi br. Jurca in Vidmar pravil SNPJ in ako znate pravila, zakaj jih ne obtožite, ako dokažete, da napadajo jednoto in škodujejo isti? Zavoljo tega vas opominjam, da z dokazi ven. Članstvo SNPJ če videt dokaze! Imate 30 danov časa, da obtožite te tri člene in dokažete njih krivdo, ako pa tega ne storite, pridete sami pod obtožbo za obrekovanje članstva in škodo SNPJ.

Zdaj pa nekaj besed br. Moleki. Ogromna večina članstva se ravna po sklepi konvencije in njih zmirnicah, tako si že neštetokrat zapisal v Prosveti. Br. Molek, v resnici naj ti bo povedano, da stoprocentna večina se ravna po sklepi konvencije in njih zmirnicah, le ti in en par

(Dalje na 3. strani.)

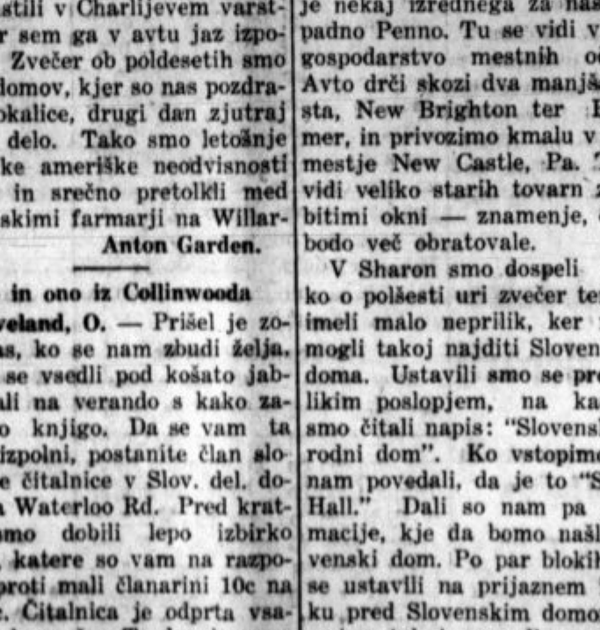

Lazaro Cardenas (levo), predsednik mehiške republike, in skupina njegovih svetovalcev.

Naravne sile v bodočnosti

Če se ozremo na velike naravne sile, ki nam znane pod imenom težnosti, svetlobe, plote, magnetizma, elektrike, kemičnih in atomarnih sil, se moramo vprašati, da-li nisi kakšne druge oblike energij, ki jih danes še poznamo in ki bi mogle biti bodočemu človeku koristne. Fiziki tega vprašanja ne bodo [illegible] nadaljnjega zanikali, edino oni pa so pokli[illegible] pokazati poti, po katerih bi te bodoče sile la[illegible] iskali. Pri "utopičnih naravnih silah" mor[illegible] dobro razlikovati, da-li bi se dale izvajati iz [illegible]šne že obstoječe in znane sile, ali pa bi jih [illegible]ko popolnoma na novo odkrili, tako kakor je[illegible] pri elektromagnetskih pojavih za nekaj pov[illegible] novega. Fizik nam more le o prvih pove[illegible] kaj določnejšega, drugih sicer ne more abs[illegible]no zanikati, a vse, kar bi povedal o njih [illegible] končno ne imelo nobenega večjega pomena [illegible]go to, kar povedo s fantazijo obdarjeni pisa[illegible] tehnologi v svojih utopističnih romanih.

Pomudimo se predvsem pri tistem, kar [illegible] v tem pogledu že dosegli.

Letalo z gibajočimi se "perutmi" upora[illegible] sicer mehanične principe, ki so teoretiku [illegible] davno znani, vendar pa pomeni prvo tehn[illegible] ostvaritev stare utopije. Koliko se bo [illegible] praktično izkoristiti, danes še ne moremo [illegible] vedati, toda zadnji letalsko tehnični kon[illegible] nam vsiljujejo spoznanje, da se je to le[illegible] uvedlo že v tehnično prakso. Raketno le[illegible] s katerim se bavi toliko romanov in filmov [illegible] doslej še ni prekosilo stopnje gole tehn[illegible] ostvaritve in raketno vozilo, ki bi bilo v res[illegible] sposobno premagati težnostno območje [illegible] zemlje, še ni uresničeno, čeprav se s tem [illegible]blemom bavijo mnogi inženirji po vsem s[illegible] Baš raketno letalo nam proži primer, da [illegible] vsi računi in vsi začetni poskusi bili usp[illegible] toda zamisel sama je še utopična. Nar[illegible] sila, ki se tu izkorišča, sicer ni utopična, [illegible] gre na zadnje za uporabo znanih mehan[illegible] načel, pač pa sta utopična način izkoriščan[illegible] pred vsem—financiranje.

Kako je z atomarnimi silami? Danes jih [illegible]lagamo s pomočjo elektrike. Atomarne si[illegible] meljijo torej na teoretično-špekulativno [illegible] polnoma nerazložljivi razliki pozitivne in n[illegible]tivne elektrike. Tudi tu gre trenutno sam[illegible] uporabo novih pojavov znanih sil. Predv[illegible] pa je treba poudariti, da so nepojmljivo vi[illegible] energije, s katerimi so še pred nekoliko leti [illegible]lagati zvezanost elektronov in jeder v ato[illegible] potrebne odločne korekture. Atomski eks[illegible]menti, ki jih vršijo danes brez posebnih t[illegible] (pri čemer so sicer potrebne napetosti m[illegible]nov voltov za drobilne eksperimente), so p[illegible]zali, da si moremo tiste vezalne energije [illegible] dobro predstavljati in da nikakor nimajo ta[illegible] sile, da bi utegnile s svojo sprostitvijo uni[illegible] svet, kakor so domnevali nekoč. Če se bo [illegible]nika proizvajanja visokih napetosti, ki up[illegible]lja danes deloma stare principe (infuenčne [illegible] je), izpopolnila, tedaj ne bo popolni pojav [illegible] zgradbe atomov ničesar na poti. Potem bo [illegible]goče n. pr. proizvajati elektronske žarke na [illegible] je brzine, ki bi prišli v poštev za terapev[illegible] obsevanje "v globino". Morda bo magn[illegible] tehnika imela manj dobička od nadaljnje[illegible] koriščanja atomarnih pojavov nego fizik[illegible] zdravilna znanost. Vendar pa tudi ni ikl[illegible]no, da bi energije, ki se sprošča pri dro[illegible] atomov, ne mogli nekoč tako nabirati, da bi [illegible]rabila v obliki pravih "atomarnih akumul[illegible]jev". Tudi tu se bo razvila dalje le teh[illegible] znanih naravnih sil, načelno novih naravni[illegible] pa ne bo uvajala. Isto tako izkoriščajo te[illegible]zija, fotografija na daljavo oziroma fotogr[illegible] skozi ovire s pomočjo ultrardečih žarkov [illegible] selenske in svetlobne stanice samo nove p[illegible]pe, nikakor pa ne novih naravnih sil.

(Konec jutri)

Jejte solato, špinačo in zelje

Zunanji listi solate vsebujejo 35krat več [illegible] minov kakor solatni srček

Kdor lahko nareže salato v tem čas[illegible] lastni gredi, je med najsrečnejšimi ljudm[illegible] svetu. Kajti salata pride na ta način na [illegible] sveža in zdrava ter prinese za doto obilic[illegible] taminov.

Salata v glavah vsebuje namreč poleg dr[illegible]cenega vitamina A tudi mnogo kalcija in [illegible]za. Običajno jemo salato zabeljejo z olje[illegible]kisom, toda pripravimo jo lahko tudi dr[illegible]če: z estragonom drobnjakom, citrono, [illegible]mo jo lahko s šaloto — kakor veleva okus[illegible] sameznika! Izvrstna je tudi salata s s[illegible]no — za tistega, ki ima dovolj smetane, se[illegible]

Američani so sedaj veliki prijatelji salate [illegible] so sestavili poseben koledar za salato. V [illegible]krivanju variacij so pravi umetniki.

Salatni sladkokusci jedo z največjo sl[illegible] salatno srce. Mogoče ne vedo, da s tem [illegible]leko niso použili najboljšega, kar ima sal[illegible] sebi. Najboljši so pri salatni glavi zun[illegible]listi, ki so sicer nekoliko trši od notranjih, [illegible] to pa so vsrkali več sonca. Zavoljo tega v[illegible]jejo 35krat več vitamina A kakor salatni s[illegible] Stari Grki in Rimljani so bili prepričani, [illegible] prinaša salata dobro spanje.

Poleg salate v ožjem pomenu besede pr[illegible]vimo na salatni način lahko tudi špinačo. [illegible]mur je neužitna v surovem stanju, naj jo [illegible]ha in zabeli kakor salato. Prepričal se bo, [illegible] je izvrstna. "Kdor hoče piti železo, mu ni [illegible]ba hoditi v letovišča," pravi zdravnik dr. [illegible]ter. Salata, špinača in razne vrste zelja [illegible]no nadomestujejo najboljše mineralne v[illegible]

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani.)

tvojih kimavcev ala Jurca, Vidmar, Barbič — in zdaj so se oglasili še iz Shebygana, Wis. — nativate članstvo SNPJ v Pittsburghu, Clevelandu in Detroitu z demagogi. Odgovori mi na to vprašanje: kdo ti je dal pravico napadati članstvo in dovoljenji napadat članstvo iz takih imenih kot so "demagogi, farizeji, tri svetniki" itd., napadat une, ki te plačajo? Ali neveš, da list Prosveta spada članstvi SNPJ? Ali neveš, da ti, br. Molek, nisi nič druzega kakor članski sluga? Kdaj je iše sluga zapovedoval gospodari in se iz njega norca bril kot delaš ti?

Kaj ti je kriva Ruska vlada ali sploh komunizem? Jest mislim, da, ako je Ruska vlada dobra za 175 milijonov Ruskih kmetov in delavcev, mora biti dobra tudi zate. Pozivam vse članstvo SNPJ, katero je za mir in napredek jednote, da zahteva splošno glasovanje. Članstvo naj odloči, se li strinja s teh napadih od strani urednika br. Molka ali ne, ker le gospodar more napraviti mir v hiši.

Z opombami uredništva in s govori s temi in unimi ven iz Prosvete!—**Martin Kochevar, 21.**

Pripomba uredništva (kljub temu, da Martin ukazuje, da mora ven iz Prosvete): Resno je mogoče odgovoriti Martinu le toliko, da je urednik tudi član z enimi pravicami kot je on ali kdo drugi, čeprav br. Kochevar misli, da je samo članski "sluga." Kolikor Martin plačuje uredniku, plačuje prav toliko urednik sam! Osebnih napadov na lase do danes že ni bilo, razen ko naš Martin smatra za "napad" ono, kar sam počenja in prej v tem slučaju sam krši pravila. Izraz "članski sluga" je v tem smislu tudi napad in žaliv, kajti pravila SNPJ pravijo, da smo vsi bratje, nikjer pa ni v pravilih zapisano, da se mora jednota deliti v gospodarje in sluge! Ako je logično po Martinovem, da mora biti ruska diktatura dobra tudi za nas, če je dobra za 175 milijonov Rusov, zdaj je logično, da je tudi Mussolinijeva diktatura dobra za 40 milijonov Italijanov in Hitlerjeva za 70 milijonov Nemcev, torej mora biti dobra tudi za nas in mi ne smemo kritizirati nobene diktature. Br. Kochevar je zelen po svojih dopisih kot hud revež. Če je torej v pravem redu boljševiške diktature mora biti tudi diktatura katoliških samostrov dobra zanj, ker je dobra za katoliške farane! Kar se tiče splošnega glasovanja gleda stališča Prosvete, naj br. Kochevar iniciatira tak predlog pri svojem društvu. Čemu pozivati "članstvo", saj ima sam pravico, da predlaga.

Družabne strani priredb

Moon Run, Pa. — Slavje 30-letnice društva 88 SNPJ in praznik pennsylvanske Slovenije sta bila nami. Prvo, kakor je bilo že naročano, je izpadlo z velikim uspehom, prav tako bi bilo brez dvoma tudi drugo, ako bi nam bili vremenski bogovi malo bolj naklonjeni. Nam vsem je jako žal, da vam nismo mogli tako poročati kakor bi bili radi, upamo pa, da ste nam oprostili, ker ni bila naša krivda.

Kljub vsemu se lahko reče, da take priredbe velikega pomena za medsebojno spoznavanje in zbliževanje. To se z veseljem opaža tako med mladino ko med nami starejšimi. Ob takih prilikah se snidejo ljudje, ki se niso videli že leta in leta. Prijateljica mi je povedala, da je bila prirejena nad vse ginljivemu prizoru: srečanju dveh sester, ki se nista videli že 20 let.

In tako nas stoji gruča žensk na zadnji proslavi dneva SNPJ in pogovarjamo, da je jako lepo, da se takole ponovno snidemo, samo to da nam ni prav všeč, ko pride ta ali drugi in pravi: Tako se je nekam spremenila (o ne, nikakor ne!), da bi te skoro ne poznal. No, ja, takole se pogovarjamo, pa ti pride gor po hribu en tistih poredniх Žirovcev in te ogleduje od tal do vrha. "Ali si ali nisi?" "Seveda sem," pravim. "Od spodaj gor se mi zdiš znana, ali ko pa pridem do vrha zgoraj, ni nič znan . . . Tale ameriški luft," se opravičuje. "O, nič zato," pravim, "poglej no raje, kaj imaš ti pod klobukom." "Ej," pravi, "saj veš, deprešen, pa šparam, kjer morem, tako tudi pri frizerjih."

Tam zopet stoji druga skupina žensk, ki si predstavljajo svoje že odrasle hčere in sinove. Druge zopet pestujejo kakor pred dvajsetimi leti, samo to je razlika, da jih danes otroci kličejo "grandma" namesto "mama." Tako se spreminja življenje. Zakon narave, kot pravijo.

In vendar, čeprav se redčijo naše vrste, vseeno z veseljem opažamo, da imamo v mlajši generaciji vredne naslednike, ki nas bodo v bližnji bodočnosti nadomestili v vseh ozirih. Da jim res zaupamo in želimo pomagat, lahko to pokažemo v nedeljo dne 17. julija, ko bo društvo Musketeers praznovalo svojo osemletnico. V ta namen priredi piknik na Portmanovem prostoru.

Ravno istega dne popoldne bo v Moon Runu tudi seja angleško poslujoče federacije SNPJ za zapadno Penno. Vršila se bo v Slovenskem domu. Zvečer ob šestih bo pa seja gospodinjskega kluba ravno tam. Zato bi priporočala članicam SNPJ in gospodinjskega kluba, kakor tudi drugim, da se udeležimo obeh sej v čim večjem številu, potem pa piknika.

In da ne pozabim povedati: V nedeljo dne 9. avgusta priredi gospodinjski klub svoj letni piknik istotam, to je na Portmanovem hribčku. Vabimo že sedaj bližne in daljne rojake in rojakinje, da nas kar največ posetijo.

Na vseh naših prireditvah pogrešamo naših agilnih bratov in sester, ki so privezani na bolniških posteljah oziroma v bolnišnicah. Rudolf Gorjup, bivši tajnik društva 88 SNPJ, in Rudy Mlekuž ter Frances Čuk se nahajajo v bolnišnicah, Apolonija Mihon se pa zdravi doma. Želimo vsem skorajšnjega okrevanja. — **Frances Mahovne, 88.**

Waukeganska stavka

Waukegan, Ill. — Kljub temu, da so slabe razmere za delavca in malega obrtnika, se svet še zmiraj vrti. Tukaj pri North Chicago Hardware Foundry Co. je stavka, ki se vleče že sedmi teden. Vzrok je, ker jim je družba hotela vzeti plačane počitnice, na kar bi delavci še pristali. Toda družbi to še ni bilo dosti, ona hoče tudi znižati plače za 10 odstotkov. To pa je bilo delavcem preveč, ker so zaslužili le od $15 naprej na teden, tako da jim večini ni mogoče dostojno živeti in zdaj še znižanje. Tedaj so si mislili, da je bolje ne delati in stradati kakor pa delati in stradati. In tako so se odločili za stavko. Organizirani so v CIO. Lansko leto so imeli volitve v tovarni pod vodstvom delavskega odbora, pri katerih so se za unijo CIO odločili pet proti enemu. Dela jih do šest sto.

Ko je bila oklicana stavka, so se odzvali vsi delavci. Ker je družba mislila, da ne bodo složni in tudi ne dolgo časa vzdržali, je tovarna stala zaprta. Upala je, da se bodo delavci vrnili na delo bolj ponižni kakor so bili do sedaj, toda pri tem je računala brez krčmarja. Zdaj jamra, kako velike stroške ima, toda delavcem noče pustiti tistih bornih plač, ki so jih dobivali. Ona hoče svoj dobiček, pa naj tovarna obratuje dobro ali slabo; ako drugače ne gre, pa s trganjem plač. Kje pa naj delavec vtrga pri svojih izdatkih? Za živež, elektriko, stanarino, davke na hiše in za vodo bo moral plačati iste cene ko prej. To je sistem, ki ima svoje gnile korenine globoko, toda svitati se je že pričelo in bodočnost je naša.

Kompanija je šla pred okrožnega sodnika Dadyja in dobila drastično injunkcijo proti stavkarjem. Injunkcija v efektu prepoveduje tudi mirno piketiranje, ki je dovoljeno po zakonu. Tukaj je zopet slučaj, ki pokazuje, kako potrebno je, da imajo delavci svoje ljudi v vladnih pozicijah, ki pojmujejo, kaj je življenje in imajo sočutje do človeka, ne pa samo zase in za kapitaliste. Dosti pišejo in se sklicujejo na Lincolna, toda posnemati ga nočejo. On je dejal, da delavcu, ki producira in ustvarja, pripada največji del dobrin.

Stavka gre v zadnji štadij in upati je, da bo končala z zmago za delavce, ker je javno mnenje na njih strani. Vsaj tako kažejo shodi. V začetku stavke je skrbela za red domača, northchicaška policija pod vodstvom Jakoba Novaka ml., ki je pošteno nastopal napram stavkarjem, za kar mu čast. Odkar pa je kompanija izposlovala injunkcijo, je policijska oblast prešla v področje okrajnega šerifa, ki do sedaj še ni nastopal tako nasilno kakor na primer v lanski stavki pri Fan Steel, toda ne ve se, kaj pride. Ako tega še ni storil, je vzrok v tem, ker so v jeseni volitve, pri katerih želi biti izvoljen za šerifa sedanji podšerif.

Slovenski narodni dom bo imel polletno delničarsko sejo v soboto ob osmi uri zvečer dne 16. julija. Vsi delničarji ste uljudno vabljeni, da se udeležite.

Zdaj smo sredi sezone piknikov. Slovenska narodna čitalnica, odsek SND, bo imela svoj piknik prihodnjo nedeljo, 17. julija, na Chandlerjevi farmi v bližini Gurneeja. Na istem prostoru bo imela svoj letni piknik v nedeljo 31. julija tudi naša zadruga. — **Frank Nagode.**

"Ribniška ohcet" v Kansasu

Jacksville, Kans. — V listih sem čital, da je bilo mnogo nesreč 4. julija. Tega dne sem tudi jaz imel "smolo," ampak ostal sem živ in zdrav. Iz Kansas Cityja je namreč prišla brhka gospodična Mary Kozlevčar, bivša učiteljica in zdaj lepotičarka. Ko se mi je predstavila, je rekla, da zna modernizirati lase in ponudila se je, da modernizira moje. S hvaležnostjo sem odklonil, ker teh svojih par sivih las, ki jih še imam, lahko sam denem v red.

Nato se je gospodična lotila mojega sina, ki se je nahajal pri nas na oddihu. Prišel je namreč iz Detroita, kjer opravlja krojaški poklic. Moj sin Stani je pa z veseljem dovolil, da mu je Mary "sfiksala" lase. Svoj posel je izvršila tako mojstrsko, da se je moj sin celo njej dopadel. Pa je Mary sklenila, da mojega Staneta vzame za svoj "model".

Kaj sem hotel. Privolil sem, naj si ga vzame s pogojem, da se bo iz tega kaj dobrega rodilo za naš — mladinski oddelek. Oba sta namreč člana SNPJ. Potem se je vršilo domače slavje ob lepi družbi udeležencev. Jože Bratkovič iz Yala nam je zapel nekaj humorističnih in nastopil je tudi slavni Martinškov orkester iz Milwaukeeja, Wis. Ta je res mojstrsko sviral, zlasti dve Martinškovi hčeri sta pokazali, da sta umetnici v godbi. In ker sta bili na razpolago dve molzni kravi, smo zares imeli pravo ribniško ohcet; bilo je namreč sedem vrst mleka . . .

Mladi par si ustanovi svoj dom v Detroitu. Pozdrav čitateljem Prosvete—**Jakob Baloh.**

Slabe razmere

Southview, Pa. — Ko ravno pošiljam naročnino za Prosveto, naj napišem par vrstic iz naše naselbine, da boste vedeli, da še živimo in rinemo počasi naprej. Z delavskimi razmerami se ne morem pohvaliti, ker so zelo slabe. Veslant majna je zaprta že štiri mesece. Prizadetih je dosti naših ljudi in članov SNPJ, med njimi tudi moj mož. Ne vem, kaj bomo počeli, če se razmere ne izboljšajo. V okolici obratuje par majn, toda dela ni mogoče dobiti. — **Frances Vehar, 265.**

Vesti iz Jugoslavije

DVE SMRTI

Umrl je popotnik in pesnik Radivoj Peterlin-Petruška v Kamniku.—V Ljubljani je umrl publicist Andrej Gaberšček

Pesnik in večni popotnik Radivoj Peterlin-Petruška je že dalj časa bolehal, dne 21. junija popoldne pa je nenadoma, zadet od kapi, umrl kljub svojemu ahasverstvu v svojem rodnem kraju, v Kamniku.

Petruška (to je bil njegov psevdonim) se je rodil v Kamniku leta 1879 in je študiral v Ljubljani gimnazijo. Moral je k vojakom v Kotor ob Črni gori. Njegov panslavizem ga je pognal iz avstrijskega Kotora; pobegnil je dvakrat v Črno goro na Cetinjo. Prvi beg so mu "nagradili" z zaporom, drugič pa se je v Črni gori zavzel zanj sorodnik kneza Njegoša, dobil je črnogorski potni list in s tem odšel po svetu. Najprej v Italijo, nato v Grčijo, pa v Malo Azijo in v Rusijo, kjer je ostal dobrih 17 let. Preromal je širno Rusijo vsepovprek in se preživljal z delom vseh vrst: učitelj, zlatarski pomočnik, delavec na cesti, dijakon v pravoslavnih cerkvah in naposled kot bančni uradnik v Caricinu na Volgi, kjer ga je našla boljševiška revolucija. Leta 1919 pa se je vrnil v Jugoslavijo. Ves ta čas je ohranil stike z Ljubljano, pisal in pošiljal je svoje popotne pesmi, ki so izšle v zbirki "Po cesti in stepi" nekaj let pred svetovno vojno pri Slovenski matici. Še iz Rusije je napravil izlete v zapadno Evropo. Tako je Petruška peš in s kolesom prehodil skoraj vso Evropo in le škoda, da o teh popotovanjih ni napisal prav za prav nič. Na svojem romanju po Rusiji je prišel tudi v Jasno Poljano in govoril tu s pisateljem Tolstojem.

Po vojni je svoje stare in nove pesmi zbral in izdal v zbirki "Znamenje". Sodeloval je pri mnogih slovenskih revijah. Tudi je prevajal iz ruske lirike in poljske.

Njegova smrt je prizadela njegove številne prijatelje, saj je bil Petruška po svojem značaju priljubljen pri vseh. Dobrovoljček dobrega srca, vsakega je nagovoril s "prijateljčkom" in z vsakomer je rad popil kakšno mero vina, ki ga je ljubil in pobožno pil kakor tisti starček iz narodne pesmi. Že dalj časa so se njegovi znanci bali, da gre z njim h koncu. Jeseni je odpotoval v Skoplje k nekemu prijatelju, tam ga je napadla pljučnica in vso zimo je preležal v skopljanski bolnišnici. Vrnil se je v Ljubljano oslabel, obiskal še vse svoje prijatelje, prebil z njimi še nekaj večerov, nato pa se je pred dvema tednoma odpravil v rodni Kamnik, da se pri bratu popravi. Dne 21. junija popoldne se je obuval, postalo mu je slabo, sklonil se je in umrl.

Pokopali so ga na pokopališču na Žalah, kjer počiva tudi pesnik Medved, na gričku nad Kamnikom.

Dne 23. junija zvečer pa je umrl v Ljubljani znani publicist, nekdanji založnik v Gorici, tiskarnar, urednik in politik, Andrej Gaberšek, star 74 let. Svojo starost je preživljal v Ljubljani, kjer ima brata in sina, Dne 23. junija je prišel kakor po navadi proti večeru na vrt kavarne Zvezde, da malo posedi med znanci in pregleda liste. Nenadoma mu je postalo slabo, zgrudil se je in preden so ga prepeljali v bolnišnico, je podlegel zadet od kapi. Dan je bil izredno soparen, kar je pri oslabelem starčku povzročilo kap.

Gaberšček se je na Goriškem udejstvoval močno v kulturnem in političnem delovanju Slovencev, predvsem pa je bil gospodarstvenik, ki je organiziral razna gospodarska društva, postal sam založnik in tiskarnar ter izdal v Gorici lepo vrsto slovenskih knjig. Njegov ciklus prevodov in originalov pod naslovom "Salonska knjižnica" je bil znan vsakemu knjigoljubu. Po vojni je svoje premoženje v Gorici izgubil, nakar je živel kot trgovec dalj časa na Dunaju, pred leti pa se je preselil k sinu v Ljubljano in tu ga je zdaj doletela nagla smrt.

Še ena nenadna smrt. — Iz Pevme pri Gorici je prišel v Ljubljano obiskat svoje prijatelje tamošnji župnik, znani planinec Josip Abram. Mudil se je pri svojem prijatelju, zdravniku dr. Breclju, ko ga je zadela kap, kateri je podlegel. Pokojni Abram je bil med planinci znan pod imenom "Trentar", ker je svoje prvo duhovniško službo nastopil v Trenti in se začel takoj baviti z odkrivanjem novih poti do Triglava. Tudi se je bavil s pisateljevanjem, leposlovnim in planinskim. Pokopali so ga danes, 24. junija v Ljubljani.

Samomor pod vlakom. — 78 letni preužitkar Štefan Rec iz Radizela pri Slivnici (mariborska okolica) je že nekaj dni taval okrog po vasi kakor brez uma. Bilo je očitno, da nekaj namerava. Dne 22. junija popoldne se je pojavil na progi pri Slivnici in se vrgel pod vlak, toda lokomotiva ga je odbila. Nato se je vrgel pod brzovlak, pa ga je spet lokomotiva odbila, ne da bi bil dobil kakšne poškodbe. Kmalu nato je pripeljal iz Maribora tovorni vlak, Rec se je vlegel na progo in vlak ga je skorajda prerezal na dvoje. Štefan Rec je zapustil osem otrok, v smrt pa so ga gnale družinske razmere.

Ameriški naciji lojalni Hitlerju

Izjava priče na obravnavi proti hitlerjevcem

Riverhead, N. Y. — (FP) — Priča, ki je nastopila na obravnavi proti šestim uradnikom Nemško-ameriške zveze, nacijske organizacije, je presenetila porotnike z izpovedjo, da je morala priseči lojalnost diktatorju Hitlerju, ko je stopila v to organizacijo. Vsak kandidat, ki stopi v to organizacijo, mora položiti prisego, ki se glasi:

"Prisegam lojalnost voditelju Adolfu Hitlerju in vsem uradnikom, ki jih on postavi, kot svojim višjim predstojnikom. Svečano obljubljam, da se bom pokoril vsem ukazom svojih predstojnikov in jih izvršil po svoji zmožnosti brez ozira na osebne interese."

Priča je bila 26 let star Willie Brandt iz New Yorka, ki je dejal, da ne sme povedati svojega imena, ker ima sorodnike v Nemčiji. Ti bi postali žrtve nacijske persekucije in represalij.

Naciji so obtoženi kršenja državnega zakona, ki določa predložitev imenika članov organizacij, ki zahtevajo tajne prisege, državnemu registranju. Zagovorniki obtožencev so izjavili, da nacijska organizacija ne zahteva tajne prisege o lojalnosti Hitlerju.

Uslužbenci cirkuške firme Ringling Bros. & Barnum & Bailey, ki so oklicali stavko, ko je firma naznanila redukcijo mezde.

Moja turneja v interesu SNPJ po zapadu

Piše gl. tajnik **F. A. Vider**

(Nadaljevanje.)

V nedeljo zjutraj pravi br. Stružnik: "Danes ti pa nekoliko razkažem zanimivosti našega mesta in okolice. Če si pripravljen, lahko gremo?" "Zakaj pa ne," mu odgovorim; "take stvari me vedno zanimajo." Zaprege svoj avtomobil in naju popelje najprej na prijazen hrib mestnega parka, od tu pa na Military Academy hrib, s katerega je jako lep razgled na mesto Portland, kakor tudi njega okolico. Spotoma pripomni, da, če ne bo popoldne preslabo vreme —zjutraj se je isto precej kislo držalo—se popeljemo do Bonneville jezu, ki je oddaljen okrog 45 milj. Popoldne so se megle razpršile in bil je krasen dan, meni v veliko zadovoljstvo.

Po kosilu se odpravimo. Midva greva z bratom Stružnikom, ki vzame s sabo tudi ženo in br. Mikolajevich gre s svojo družino. Ta izlet je bil nad vse romantičen in naravnost fantastičen, ker pot vodi ob veliki reki Columbiji, ob nevarnih prepadih na eni strani in na drugi ob ogromnih skalnatih gorah, kakršnih te vrste nisem opazil drugod in po katerih na več krajih je videti čarobne vodopade. Cesta se tod neprestano vije, gre navzdol in zopet navkreber, toda, ker je br. Stružnik prevzel odgovornost za našo varnost po teh ovinkih, sem imel vso priliko opazovati čudesa, ki so tu ustvarjene od narave.

Ustavimo se v "Crown Pointu," ki je kakor nalašč postavljen hrib ob reki Columbiji, na katerem je lepo postajališče za turiste z razglednim stolpom, v katerem prodajajo razne spominske predmete. Kako veličasten je pogled iz tega stolpa na imenovano reko ter okolico, bi delno mogel opisati kakšen romanopisec, kar pa jaz nisem, zato tudi tega ne bom poskušal. Rečem le toliko, da kdor se mudi v teh krajih, naj ne zamudi prilike pogledati to panoramo.

Br. Stružnik nadaljuje pot proti jezu Bonneville, okrog katerega je že bilo veliko turistov, ki so opazovali ribe, katere so skakale po cementnih stopnicah, po katerih je drla voda, in jemali so slike jezu, kar sem storil tudi jaz. Ker je bila nedelja, mi ni bilo mogoče dobiti ožjih podatkov glede tega jezu, zato morem omeniti le to, kar imam in sicer, da jez še ni popolnoma dovršen, električne sile bodo proizvajali do 600,000 konjskih sil in stroški tega podvzetja bodo znašali $51,000,000.

Ogledali smo si tudi naprave "State fish hatchery," v katerih vidiš na tisoče rib raznih velikosti, ki jih goje za potoke, reke in jezera. Nazajgrede se ustavimo pred najvišjim vodopadom v državi Oregon, kateri se imenuje "Multnomah" in čigar voda pada nič manj kot 620 čevljev globoko. Visoko gori v hribu poleg vodopada je napravljen za publiko lep mostič, s katerega je jako zanimiv pogled na vodopad in okolico, posebno to popoldne, ko ga je obsevalo rumeno solnce, ki se je bližalo svojemu zatonu.

Ker me je tajnik društva št. 46 Frank Zanikar povabil, da se pred sejo v Oregon Cityju ustavim pri njem, sem se odločil, da s spotoma ogledam tudi eno od dveh tovarn v mestu, koder se dela papir. Pridem v pisarno in povprašam, če bi smel pogledati v tovarno, pa so mi odgovorili, da bo najbrže težko kaj, ker sem pozen in ob 4:30 prenehajo z delom. Gredo do predstojnika, kateremu pojasnijo, da pridem iz Chicaga, pa je dal dovoljenje in vodnika, ki me je peljal v tovarno. Razkazal mi je, kako tarejo les v kašo, kako istega mešajo v velikem kotlu, kjer primešajo razne snovi, ki držijo to kašo skupaj. Nato me odpelje v drugo nadstropje, kjer širok jermen nosi zmleto kašo pod številne valjarje, pod katerimi je velika vročina. Ti valjarji kašo stiskajo, jo posušijo in na koncu teh valjarjev prihaja izdelan papir. Vodnik je pojasnil, da se tam izdeluje papir, ki se pošilja ne samo po Ameriki, pač pa tudi po drugih deželah. Povedal je dalje, da imajo v dotičnem podjetju skoro polovico manj uposlenih delavcev kot jih je bilo svoje čase in da so industrialno dobro organizirani.

Od tajnika Zanikarja se peljemo k njegovemu bratu, pri katerem se je imel vršiti zadevni sestanek. Na sejo so prišli odborniki vseh štirih društev, kakor tudi večje število članov in članic tako, da mi je bilo zanimanje članstva tukaj res v veliko zadovoljstvo. Na sestanku je bilo poleg razprav o jednotinih zadevah stavljenih tudi nekaj vprašanj, na katera sem po možnosti pojasnil. Čeravno težko, moral sem se končno posloviti od gostoljubnih članov in članic, ker pot me je klicala naprej.

Delavske razmere sem našel skoro povsod približno enake, to je pomanjkanje dela v splošnem. Vendar se pa posledice tega ne občutijo povsod v enaki meri. Tukaj ima skoro sleherni delavec nekoliko vrta okrog hiše in ker je podnebje milo, si pridela zelenjave in mogoče še kakšnega sadja, pa se pomanjkanje dela toliko ne občuti kakor tam, kjer moraš kupiti popolnoma vse. Hiše imajo tudi tukaj naši člani in rojaki prijazne in tudi ne živijo tako stisnjeno kakor na primer v Chicagu.

Bratu Stružniku in njegovi ženi oziroma vsej družini izrekam na tem mestu svojo iskreno zahvalo za postrežbo ter prijaznost, ravno tako br. Zanikarju ter ženi in br. Mikolavčichu. Dalje se lepo zahvalim za gostoljubnost vsem članom in članicam v Oregon Cityju in Portlandu, Oregon. Ostanete mi v prijaznem spominu!

(Dalje prihodnjič)

Ali ste naročeni na dnevnik 'Prosveto'? Podpirajte svoj list!

Italijanska linija do Jugoslavije

Preko solnčne
JUŽNE PROGE
"The Sunny Side of the Atlantic"
Najhitrejša direktna poslužba

To so brijantna "Solnčna plovila" združena vseh posebnih udobnostih JUŽNE PROGE z nenadomestljivo udobnostjo in postrežbo svetovno slavnih italijanskih parobrov. Zunanje življenje na počitek ali zabavo na solnčnih krovih, vas ohranijo zadovoljne in zveste, dajo vam priliko užitka vse zabave na oceanskem potovanju. Turistne in tretjega razreda udobnosti na vseh parnikih vam nudijo velike moderne kabine, idealne obednice, lukserjozne družabne sobe, fina hrana in eksclentna poslužba.

VULCANIA - SATURNIA
DIREKTNO V JUGOSLAVIJO
30. JULIJA - 13. AVGUSTA - 7. SEPTEMBRA - 17. SEPTEMBRA

REX - C. DI SAVOIA - ROMA
Preko GENOE: — 16. JULIJA, 23. JULIJA, 6., 20. in 27. AVG.
Za pojasnila obrnite se na pooblaščenega agenta, ali na uprav Italijanske Linije
233 N. MICHIGAN AVE. - - CHICAGO

F. M. DOSTOJEVSKIJ:

Bratje Karamazovi

Roman v štirih delih s epilogom—Poslovenil Vladimir Levstik

"Seveda . . . jaz bi rad umrl za vse človeštvo, a zastran sramote je vse eno, naj izginejo naša imena. Vašega brata spoštujem!"

"Jaz tudi!" je zdajci kar nepričakovano kriknil iz množice tisti deček, ki je bil nekoč izjavil, da ve, kdo je ustanovil Trojo, in kakor takrat, je po svojem vzkriku tudi to pot nalik maku zardel do ušes.

Aljoša je stopil v soboto. V sinji, z belo tančico okrašeni krsti je ležal s sklenjenimi ročicami in zaprtimi očmi Iljuša. Črte njegovega shujšanega obraza se niso bile skoro nič izpremenile, in čudno, od trupelca skoro ni dišalo.

Izraz lica je bil resnoben in nekam zamišljen. Posebno lepo je bilo videti ročice, ki so ležale navzkriž kakor izklesane iz marmorja. V roke so mu bili dali cvetlic, a tudi vsa krsta je bila že zunaj in znotraj okrašena s cvetlicami, ki jih je bila o prvem svitu poslala Liza Hohlakova. Toda cvetlice so bile prišle tudi še od Katerine Ivanovne, in ko je Aljoša odprl vrata, je držal štabni kapetan šopek cvetlic v drhtečih rokah in z njim iznova obsipal svojega dragega malčka. Toliko da se je ozrl na Aljošo, ki je stopil v sobo; a tudi nikogar drugega ni hotel pogledati, niti svoje plakajoče, umobolne žene, svoje "mamice" ne, ki se je venomer trudila, da bi se spravila na bolne noge in od blizu pogledala svojega mrtvega dečka. Ninočko so bili otroci vzignili z njenim stolom vred in jo pomaknili tik do krste. Sedela je z glavo pritisnjeno k njej in menda takisto tiho plakala. Snjegirjovljev obraz je bil videti živahen, a nekam raztresen, obenem pa tudi ogorčen. V njegovih kretnjah in v besedah, ki so se trgale iz njega, je bilo nekaj na pol blaznega. "Batjuška, mili batjuška!" je vzklikal vsak trenutek, gledaje na Iljušo. Ko je Iljuša še živel, je imel navado, da mu je laskaje govoril: "Batjuška, mili batjuška!"

"Papaček, daj tudi meni cvetličic, vzemi jih mu iz ročice, vidiš, tistole belo mi daj!" je hlipaje zaprosila umobolna "mamica". Bodi si, da ji je mala bela roža, ki jo je držal Iljuša v rokah, tako ugajala, ali da je hotela dobiti samo cvetko iz njegovih rok za spomin: kar vztrepetala je, ko je iztegnila roke po cvetlici.

"Nikomur ne dam, ničesar ne dam!" je neusmiljeno vzkliknil Snjegirjov. "Cvetličice so njegove, ne tvoje. Vse je njegovo, tvojega ni nič!"

"Papa, dajte mami cvetko!" Ninočka je zdajci vzdignila svoj solzni obraz.

"Ničesar ne dam, njej pa še najmanj! Ona ga ni imela rada. Takrat mu je vzela topič, toda on ji ga je po-da-ril," je zdajci na glas zahitel štabni kapetan, spomnivši se, kako je Iljuša takrat prepustil svoj topič mami. Uboga blazna žena si je z rokami zakrila obraz in vsa kar utonila v tihem joku. Ko so dečki naposled videli, da oče ne pusti krste od sebe, čeprav je bilo že čas, da jo odneso, so mahoma v tesni gruči obstopili krsto ter jo jeli vzdigovati.

"Nočem ga pokopati na pokopališču!" je zdajci zavpil Snjegirjov. "Pri kamnu ga pokopljem, pri najinem kamenčku! Iljuša je tako rekel. Ne dam ga odnesti!"

Že preje, vse te tri dni, je bil govoril, da ga pokoplje pri kamnu; toda Aljoša, Krasotkin, gospodinja, njena sestra in vsi dečki so se bili zavzeli, da ne.

"Viš, kaj si je umislil, pri tistem umazanem kamnu bi ga pokopal, kakor kakega utopljenca," se je strogo oglasila stara gospodinja. "Na pokopališču je zemlja blagoslovljena. Tam bodo molili zanj. Petje se sliši iz cerkve in dijakon čita tako jasno in razločno, da vselej vse prileti do njega, prav kakor bi mu nad grobkom čitali."

Štabni kapetan je naposled zamahal z rokami, češ: "Nesite ga kamor hočete!" Otroci so vzdignili krsto, a ko so ga nesli mimo matere, so za trenutek ustavili pred njo, da bi se lahko poslovila od Iljuše. Toda ko je zdajci od blizu zagledala njegovo drago ličece, ki je vse tri dni le iz neke razdalje zrla nanj, je mahoma vsa vztrepetala in jela s svojo sivo glavo histerično trzati nad krsto sem ter tja.

"Mama, prekrižaj ga, blagoslovi ga, poljubi ga," ji je viknila Ninočka. Toda ona je kakor avtomat neprestano trzala z glavo in se jela molče, z obrazom spačenim od skelečega gorja, zdajci tolči s pestjo po prsih. Krsto so odnesli dalje. Ninočka je poslednja pritisnila ustnice na usta pokojnega brata, ko so ga nesli mimo nje. Ko je stopil Aljoša iz hiše, se je hotel obrniti h gospodinji s prošnjo, naj kaj pogleda k ostalim, a ta mu ni dala dogovoriti:

"Saj vemo, pri njih bom, tudi mi smo kristjani." Ko je starka to rekla, je zajokala. Do cerkve ga ni bilo treba daleč nositi, tri sto korakov, ne delj. Dan je bil jasen in tih, zmrzovalo je, a ne hudo. Zvonenje mašnega zvona se je še razlegalo. Snjegirjov je urno in zmedeno tekel za krsto v svojem starem, prekratkem, skoro letnem površničku, z odkrito glavo in starim, širokokrajnim mehkim klobukom v rokah. Bilo je, kakor da ga vznemirja nekakšna neutolažljiva skrb; zdaj je mahoma iztegnil roko, da bi podpri zglavje krste, in samo napotoval nosilcem, zdaj je skočil ob stran in iskal, kako bi se vsaj tu pridružil. Ko je pala cvetka na sneg, ena sama, jo je kar planil pobirat, kakor da odloča izguba te cvetke Bog si ga vedi o čem.

"A skorjico, skorjico smo pozabili," je zdajci vzkliknil v nekakšnem preplahu. Toda dečki so ga takoj spomnili, da je že preje vzel skorjico kruha in da jo ima v žepu. Naglo jo je potegnil iz žepa in se pomiril šele, ko se je prepričal.

"Iljušečka mi je naročil, Iljušečka," je takoj pojasnil Aljoši. "Ležal je ponoči, jaz pa sem sedel zraven njega, in zdajci mi je velel: 'Papaček, kadar zasujejo moj grobek, položil nanj skorjico kruha, da bodo vrabički letali k meni, slišal jih bom, da so prileteli, in bom vesel, da ne ležim sam'."

"To je zelo lepo," je rekel Aljoša, "treba mu bo večkrat kaj nesti."

"Vsak dan, vsak dan!" je zablebetal štabni kapetan, kakor da je mahoma ves oživel.

Naposled so prišli v cerkev in postavili krsto sredi nje. Vsi dečki so jo v krogu obstopili in stali tako v redu ves čas, dokler je trajalo opelo. Cerkev je bila stara in dokaj siromašna, mnogo ikon je stalo brez vsakih okovov, toda v takih cerkvah je človeku nekam bolje moliti.

Med službo se je Snjegirjov nekako unesel, čeprav je zdaj pa zdaj vendarle še izbruhnila v njem tista nezavedna in kakor zmešana zaskrbljenost; zdaj je stopil h krsti popravljat pokrov ali venček, zdaj, kadar je pala sveča iz podsvečnika, je mahoma priskočil, da jo postavi nazaj, in se strašno dolgo ukvarjal z njo. Nato se je pomiril in vdano stal ob zglavju, z obrazom polnim tope skrbi in nekakšnega dvoma. Po "apostolu" je mahoma šepnil Aljoši, ki je stal zraven njega, da "apostola" niso prav čitali, vendar pa svoje misli ni pojasnil. Pri kerubinski pesmi je poizkusil pomagati peti, a ni končal, ampak se je spustil na kolena, pritisnil čelo na kameniti cerkveni tlak in ležal tako dokaj dolgo.

Naposled so jeli odpevati in razdelili sveče. Obrezumljeni oče se je iznova vznemiril in zaskrbel, toda ganljivo, pretresljivo mrtvaško petje mu je predramilo in omajalo dušo. Mahoma se je nekako ves naježil ter jel na gosto in sunkoma ihteti, izprva s pridušenim glasom, proti koncu pa z glasnim hlipanjem. Ko so se jeli poslavljati in zapirati krsto, jo je objel z rokami, kakor da ne da pokriti svojega Iljušečke, ter jel obsipati usta svojega mrtvega dečka z neštetimi lakomnimi poljubi, kakor da se ne more odtrgati od njih. Naposled so ga pogovorili in ga že spravili s stopnice, ko je iznenada burno iztegnil roko in zagrabil iz krstice nekaj cvetlic. Zagledal se je vanje, in kakor da ga je mahoma obsenčila nova misel, je za trenutek kar pozabil na glavno stvar. Po malem se je pogreznil v nekakšno zamišljenost; nič več se ni upiral, ko so vzdignili krsto in jo odnesli h grobku. Grobek je bil nedaleč, v ogradi, tik zraven cerkve, veliko je bil stal; plačala je bila zanj Katerina Ivanovna. Po običajnem obredu sta grobarja spustila krsto v jamo.

Stiskaje svoje cvetličice v rokah, se je Snjegirjov tolikanj nagnil nad odprtim grobkom, da so ga dečki strahoma pograbili za suknjo in ga jeli vleči nazaj. Toda bilo je, kakor da že ne razume več dobro, kaj se godi. Ko so zasipali grob, je jel mahoma ves v skrbeh kazati na valečo se prst in celo začel nekaj govoriti, a nihče ni mogel razločiti, kaj, nazadnje pa je sam zdajci utihnil. Tedaj so ga spomnili, da je treba zdrobiti skorjico. To ga je silno razburilo; vzel je skorjico iz žepa in jo začel ščipati in razmetavati koščke po grobku: "Nate, priletite, ptički, nate vrabički, le priletite!" — je mrmral v svojem nemiru. Nekdo izmed dečkov ga je opomnil, da mu je s cvetlicami v rokah nerodno ščipati, češ, naj jih komu da, da mu jih podrži. Toda on jih ni dal, kar ustrašil se je mahoma za svoje cvetke, prav kakor da mu jih hočejo povsem vzeti, in ko se je ozrl na grobek in se uveril, da je že vse opravljeno in da so koščki skorje razdrobljeni, se je nenadoma in nekam čisto mirno obrnil in odkolovratil proti domu. Toda njegovi koraki so postajali čedalje bolj gosti in pospešeni, dvizal se je, toliko da ni tekel. Dečki in Aljoša mu niso dali, da bi jim ušel.

"Mamici cvetličic, mamici cvetličic! Razžalili smo mamico!" je jel zdajci vzklikati. Nekdo mu je zaklical, naj dene klobuk na glavo, ker je zdaj mraz, a ko je to čul, je kakor v jezi švrknil klobuk na sneg, ter jel ponavljati: "Nočem klobuka, nočem klobuka!" Deček Smurov ga je pobral in ponesel za njim. Vsi dečki do zadnjega so plakali, najbolj pa Kolja in tisti deček, ki je bil odkril Trojo, Smurov pa, dasi je držal kapetanov klobuk v rokah in takisto strašno jokal, ko je skoro tekel z ostalimi, je med tem vendar še utegnil pobrati kos opeke, ki je rdel v snežni gazi, ter ga zalučil v jato vrabcev, ki je naglo priletela mimo. Zadel jih seveda ni in jokaje je tekel dalje. Na pol poti se je Snjegirjov nenadoma ustavil in stal kake pol minute, kakor da ga je nekaj osupnilo, nato pa se je zdajci obrnil nazaj proti cerkvi in se spustil v dir proti zapuščenemu grobku. Toda dečki so ga takoj dohiteli in se z vseh strani obesili nanj. Tedaj se je kakor pobit v iznemoglosti zrušil na sneg ter jel biti okoli sebe ter javkaje in hlipaje vzklikati: "Batjuška, Iljušečka, mili moj batjuška!" Aljoša in Kolja sta ga jela vzdigovati, prositi in tolažiti.

(Konec jutri)

Deset tisoč funtov

Udarila je ravno deveta ura zjutraj, ko je mister Agleyth, direktor Sunderlandske banke, pozval k sebi mistra Millnerja, bančnega blagajnika. Mr. Millner je bil bled v obraz, ko je stopil v direktorjevo sobo, ko pa je šel pogledat v Agleythov obraz, se mu je zdelo, da je posivel do zadnjega črnega lasu. Za hip se je zdelo, kakor da hoče nekaj povedati. Ustnice so se mu premikale, toda v grlu ga je stiskalo, da ni mogel spraviti iz sebe niti besedice.

To priložnost je porabil mister Agleyth, da je spregovoril:

"Pred sodniki velja za olajševalno okolščino, če obtoženec prizna svoje dejanje. Jaz nisem noben sodnik, mister Millner, zato mi je vseeno, če priznate svojo krivdo ali pa jo skušate tajiti. Meni je dovolj, da poznam dejstva. Velik del nocojšnje noči sem porabil za pregled bančne blagajne. Hotel sem priti popolnoma na jasno, v kakšnem stanju je. Že dolgo sem sumil, da jemljete iz nje denar in povedati vam moram tudi, da sem vas dal opazovati. Vaša plača zadostuje pač za vzdrževanje Betty Wirlatove, ne zadostuje pa za veseljačenje in zapravljanje v družbi Eleonore Calthys, Mary Darryt in Hilarije Sapier. Vi pa ste veseljačili z vsemi tremi in še zraven vzdrževali četrto. Nocojšnji pregled knjig in blagajne, mister Millner, me je poučil o tem, da ste v teku zadnjega leta poneverili natančno deset tisoč funtov. Povejte mi, ali je bil to slučaj, ali ste tako natančno izračunali ukradeni denar?"

Millner je stal pred šefom sključen brez odgovora. Zato je povzel besedo zopet mister Agleyth:

"Dejstvo je torej, da manjka v blagajni deset tisoč funtov. Denarja ni več. Štiri dekleta, ki sem vam jih naštel, so pognale vaš denar in vas uničile. In kakšne so te štiri ženske? Vešče, ki jih pozna ves nočni London . . . Kradle so vam naravnost iz žepa, vi pa se niste zavedli, kaj se godi z vami. Kaj naj storim z vami? Naj vas izročim policiji? Delničarji naše banke ne bodo dobili zaradi tega niti pennyja odškodnine. Dobili bi seveda lahko moralno zadoščenje, ampak kaj jim to pomaga? Vas pa bi vrgli za nekaj let v dartmoorsko jetnišnico!"

Millner je krčevito nagubal čelo. Oči so mu zaplesale v jamicah, a še vedno ni bil sposoben, da bi kaj rekel. Ko pa je zopet spregovoril direktor Agleyth, se mu je zdelo, da zveni njegov glas bolj prikupno, da, naravnost sočutno:

"Ne bom vas pestil, mister Millner! Ni mi do maščevanja! Vem, kaj pomeni skušnjava, ki lahko zavede človeka. Zato sem si mislil, da bi bilo najboljše, če vam dam priliko, da se umaknete. Pobegnite!"

Millner se je globoko oddahnil.

"Mister Millner, dobro vem, da niste v stanu pobegniti, tudi če bi vam dal dovoljenje za to, je nadaljeval mister Agleyth. "Pobegniti ne morete zaradi tega, ker nimate niti pennyja v žepu. Ali si niste bili nikoli na jasnem o tem, da se ne da poneverjeni denar nikdar priigrati, tudi ne dobiti z zastavami? Kakor vidite, vem vse, prav vse o vas!"

Mister Agleyth je potegnil listnico iz suknjiča, vzel iz nje nekaj bankovcev in se začel z njimi poigravati. Papir je šelestel med njegovimi prsti.

"Tukaj, vidite, imam dva tisoč funtov. Z dva tisoč funti in lažnim potnim listom, ki ste si ga preskrbeli, pa lahko pobegnete. Recimo v Južno Ameriko. Tam lahko začnete novo življenje, ustanovite si dobro eksistenco. Lahko postanete še ugleden državljan, ki ga bodo dobrodelna društva proslavljala kot predsednika. Nu, kako mislite o tem?"

"Mister Agleyth . . ." je izdavil zdaj Millner. "Vaše sočutje z menoj, siromakom je brez primere . . ."

Agleyth je napravil naglo kretnjo in rekel:

"Nisem prav nič usmiljen, mister Millner. Moja bolezen je samo ena. Ime ji je: kronična dobrota. Izročil vam bom torej teh dva tisoč funtov. Še prej pa vam bom narekoval pismo. Pišite, da ste poneverili deset tisoč funtov in potem pobegnili. Jaz sam bom potem oddal to pismo na moj naslov. Svet bo izvedel za stvar šele jutri. "Yorkshire" pa odrine že danes opoldne čez Ocean. Imate torej dovolj časa, da si kupite vozni listek!"

Millner je s tresočimi rokami končaval pismo, ga zaprl v zalepko in napisal nanjo naslov direktorja Agleytha, ki je pripomnil:

"Mister Millner, vi ne boste čitali niti besedice o tem, kar ste storili . . . "Yorkshire" je tovorna ladja, ki nima brezžičnega brzojava. Ko boste tam doli stopili na kopno, ne bo v listih natisnjena niti besedica o vašem dejanju. Tukaj imate dva tisoč funtov. In kar se mene tiče, vedite, da ste mi rekli, da ste bolni. Dovolil sem vam, da se odstranite. Mister Millner, želim, da se tam doli poboljšate. Ne pozabite tega nikoli!"

Mister Agleyth je videl, kako je Millner za seboj zaprl vrata. Prižgal si je cigaro, prečital blagajnikovo pismo še enkrat natančno od črke do črke ter pripisal številki 10 tisoč funtov še eno ničlo. Potem je segel v svojo listnico in skrbno preštel denar. Imel je v nji devetdeset tisoč funtov, ki jih je ponoči vzel iz revidirane blagajne . . .

Par besed o nikotinu

Nikotin je najbolj učinkovita sestavina za kajenje, noslanje in za žvečenje. Ime je dobil po francoskem poslaniku Nicotu, ki je leta 1560 poslal iz Portugalske v Pariz tobačno seme.

V čistem svojstvu je nikotin rjavkasta, v vodi topeča se tekočina. Skoraj čisti nikotin se rabi v gospodarstvu za zatiranje mrčesa (krvave in listne uši, bolhe itd.). Enako je s tobačnim lugom, ki vsebuje okrog 14% nikotina. Z njo se obrizgava drevje in grmičje, da se tako pomore škodljivci. Paziti se mora, da se ne polije tla, ker zemlji škoduje. Za človeka je smrtno nevaren že pri petnajstem delu enega grama, zato treba pri pokončevanju drevesnih škodljivcem biti oprezen.

Zeleno listje tobaka vsebuje 1.5 do 3% nikotina. V novejšem času se je posrečilo vzgojiti tobačno rastlino, ki vsebuje 15% nikotina. Rabijo jo za izdelovanje tobakovega luga.

So pa tudi take tobačne rastline, ki so skoro brez nikotina. Cigare, ki slabo gore, zapuščajo v kadilcu več nikotina kot tiste, ki rade gore. Svetel tobak ima mnogokrat manj nikotina kakor pa temen. Pri zelo suhih cigarah, cigaretah in pri tobaku za pipe, presega temperatura pri žarišču za okroglo 500 do 700 stopinj nad normalo. Ker se tudi hitreje kadi, pride s tem tudi mnogo več nikotina v telo kadilca.

Ker je torej že petnajsti del enega grama nikotina za človeka smrtnonevaren, bi človek mislil, da če kadilec pokadi eno cigaro ali nekaj cigaret, da tega ne bo preživel. Pa ni tako huda reč. Pri kajenju pride namreč v telo kadilčevo zelo malo nikotina, ker: prvič — velik del nikotina zgori že v žarišču; — drugič — ga tudi del izpuhti, še preden pride dimom v usta; tretjič — ke kotin, ki potuje z dimom re, ostane v cigari v ogorki se itak potem odvrže, in ki nikotin — četrtič, pri izdih nju dima večjidel izdihne. dilci, ki inhalirajo, dobe v okrog 6 do 8 krat več niko Čim počasneje se kadi, manj nikotina pride v telo ko gre, na primer, pri hi kajenju 50 nikotina, pri n nem 30% in pri zelo poča kajenju 0—4% nikotina usta.

Odraslemu, zmernemu k cu more nikotin komaj škodovati. Neprestana, čez na kaja, ki se je kadilec n re odvaditi, tudi ponoči, zbudi, pa kaj rada povzroča nične katare: nosni, ustni grlu. Apetit je slab, pojavi bruhanje, utripanje srca, n kost utripanja žil, omotica ko spanje, slabljenje vida berkuloza, nervoznost itd. na tak način polagoma nab telesu preveč nikotina, nastopi smrt prav nepričan no. Tako je na primer med no vojak požrl 25 gramo garetnega tobaka. Po 12 je bil mrtev. Neki kadilec 24 urah pokadil 24 cigar cigaret, ne da bi kaj jedel. je. Konji in goveda pogine snedo 300—500 gramov t nega listja. Zgodi se celo da če se s tobačnim lugom razredčenim, umiva žival, očisti mrčesa ali krast, da zboli in pogine. Tako je p lo nekemu kmetu več krav ure potem, ko jih je umil redčenim tobačnim lugom. topljen nikotin uhaja n skozi kožne luknjice v te ga tako zastruplja. Živa tudi instinktivno branijo t nega dima. Čebele, kakor preganjamo s tobačnim di iz pipe, ko jim jemljemo

VRHNJA PLAST

—Federated Pictures.

"Oh, doktor, moj mož že zopet v spanju kriči, da bo reduciral plače."

VAŽNO ZA VSAKO

KADAR pošiljate denar v stari kraj
KADAR ste namenjeni v stari kraj
KADAR želite koga iz starega kraja

KARTE za vse iz

Potniki z našim posredovanjem jejo najceneje in zadovolj
Denarne pošiljke izvršujemo in zanesljivo po dnevnem k

V JUGOSLAVIJO		V ITALI	
Za $ 2.55...	100 Din	Za $ 6.35...	
" 5.00...	200 "	" 12.25...	
" 7.20...	300 "	" 23.50...	
" 11.65...	500 "	" 57.80...	
" 22.00...1,000	"	" 112.50...1	
" 45.00...2,000	"	" 167.50...1	

Navedene cene so podvržene spremem je kurs. Pošiljamo tudi denar brez izvršujemo izplačila v dolarjih.
V Vašem lastnem interesu je, da pi na cene in pojasnila

SLOVENIC PUBLISHING
(Glas Naroda—Travel Bure
216 West 18 st. New York,

V Jugoslavij

SAMO 7 DNI

če potujete na ekspresnih parnikih
BREMEN • EUROP

Brzi vlak ob Bremen in Europa v Bremerhaven
zajamči udobno potovanje do Ljubljane

Ali potujte s priljubljenimi ekpres. parniki:

COLUMBUS
HANSA • DEUTSCHLAN
HAMBURG • NEW YORI

Izborne železniške zveze od Cherbourga, Bremena Hamburga.
Strokovnjaški nasveti glede vizejev za priseljen in obiskovalce.
Za pojasnila vprašajte lokalnega agenta ali
130 W. Randolph St. Chicago, Ill.

HAMBURG-AMERICAN LIN
NORTH GERMAN LLOY

—Federated Pictures.

Pogled na razbiti vlak Milwauške železnice, ki je treščil v potok Custer v Montani, ko podri most pod njim. V tej nesreči je izgubilo življenje 40 potnikov.